

Հավելված՝
Հայաստանի Հանրապետության Տավուշի
Մարզի Իջևան համայնքի ավագանու
2022 թվականի ապրիլի 29-ի N 69 որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ ԻՋԵՎԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

ԻՋԵՎԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀՆԳԱՄՅԱ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
(2022-2026 թթ.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶ

ԻՋԵՎԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀՆԳԱՄՅԱ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

(2022-2026 թթ.)

ՀՆԳԱՄՅԱ ԾՐԱԳԻՐ

Կազմել է՝ համայնքի ղեկավար / Ա. Ճաղարյան/

Հաստատվել է համայնքի ավագանու 2022 թվականի ապրիլի 29-ի N 69 որոշման

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	5
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ.....	6
1. Համայնքի իրավիճակի վերլուծություն և գնահատում.....	7
1.1 Աշխարագրական դիրքը, պատմական ակնարկ	7
1.2 Ժողովրդագրություն և սոցիալական կազմ	13
1.3 Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	16
1.4 Չբուսաշրջային հետաքրքրություն ներկայացնող պատմական և մշակութային հուշարձաններ.....	18
1.5 Ձեռնարկատիրություններ և տնտեսություն	25
1.6 Առողջապահական հաստատություններ	27
1.7 Բնակտնտեսություն և համատիրություն	27
1.8 Գյուղատնտեսություն	28
1.9 Տրանսպորտ ճանապարհային տնտեսություն, բնակկոմունալ և շրջակա բնական միջավայրի պահպանություն	31
1.10 Կրթություն, մշակույթ, սպորտ, երիտասարդության հետ տարվող աշխատանքներ.....	33
1.11 Գովազդ, առևտուր և սպասարկում	36
1.12 Համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերը	38
2. Համայնքի տեսլականը, ռազմավարությունը և հիմնական նպատակները.....	41
2.1 Համայնքի տեսլականը	41
2.2 Համայնքի զարգացման ռազմավարությունը	41
2.3 Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի հիմնական նպատակները	42
3. Համայնքի ֆինանսական միջոցների վերլուծություն և կանխատեսում.....	43
4. Ոլորտային ծրագրեր.....	45
4.1 Տրանսպորտ ճանապարհային տնտեսություն.....	45
4.2 Բնակտնտեսություն բնակկոմունալ և շրջակա բնական միջավայրի պահպանություն	48
4.3 Մշակույթի, երիտասարդության և սոցիալական ոլորտի հետ տարվող աշխատանքներ.....	59

4.4 Նրբություն.....	61
4.5 Գյուղատնտեսություն.....	62

Ներածություն

Հյաստանի Հանրապետության Տավուշի մարզի Իջևան համայնքի 2022-2026 թթ. հնգամյա զարգացման (այսուհետ՝ Ծրագիր) ընդունման նպատակն է սահմանել համայնքի տեսլականը 2026 թվականին, այդ տեսլականին հասնելու ռազմավարությունը և հիմնական նպատակները:

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրը մշակելիս հաշվի են առնվել համայնքի առկա ռեսուրսները (ակտիվները), պարտավորությունները, տեղական առանձնահատկությունները, երկրի տնտեսական և քաղաքական առկա իրավիճակը, ինչպես նաև առաջիկա զարգացումների կանխատեսումները: Զարգացման ռազմավարության և գերակայությունների սահմանման ժամանակ ցուցաբերվել է ինտեգրացված մոտեցում (տնտեսական, սոցիալական, շրջակա միջավայրի և այլ գործոններ):

Հնգամյա զարգացման ծրագիրը կազմված է 4 բաժիններից

1. Համայնքի իրավիճակի վերլուծություն և գնահատում.
2. Համայնքի տեսլականը, ռազմավարությունը և համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրի հիմնական նպատակները.
3. Համայնքի ֆինասական իրավիճակի վերլուծում և կանխատեսում.
4. Համայնքի հնգամյա զարգացման ոլորտային ծրագրեր:

Ծրագրի մշակմանը մասնակցել են համայնքապետարանի աշխատակազմի բոլոր ստորաբաժանումները, հասարակական կազմակերպություններ և համայնքի ակտիվ խմբեր: Քննարկվել և հաշվի են առնվել հանրային լսումների արդյունքում ընդունելի համարված բոլոր առաջարկությունները:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ

Տավուշի մարզի Իջևան համայնքի 2022-2026թթ-ի զարգացման ծրագիրը (այսուհետ՝ ՀԾԾ) մշակվել է համայնքապետարանի աշխատակազմի կողմից՝ համայնքի բնակիչների, ավագանու անդամների, հասարակական կազմակերպությունների և այլ շահագրգիռ կողմերի հետ համատեղ: Այս փաստաթուղթը մշակելիս հաշվի է առնվել Նախորդ ժամանակաշրջանի զարգացման ծրագրերը, և դրանց շարունակականությունն ապահովելու հնարավորությունները: Այն նպատակ է հետապնդում հետևողականորեն բարեփոխումներ իրականացնելու ճանապարհով լուծել համայնքում առկա խնդիրները և խթանել համայնքում զբոսաշրջության զարգացմանը:

ՀԾԾ-ն մշակվել է հիմք ընդունելով ներկայումս գործող «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ՏԻՄ-երի իրավասությունները, համայնքի ղեկավարի լիազորությունները՝ նրա գործունեության բնագավառներում, ՀԾԾ-ի մշակման և կառավարման վերաբերյալ օրենքի 37-րդ, 38-րդ և 53-րդ հոդվածների դրույթները, ինչպես նաև ՀՀ ՄՀ փորձագետների կողմից մշակված «Համայնքի զարգացման ծրագրերի մշակման և կառավարման մեթոդաբանությունը»: ՀԾԾ-ն մշակելիս հաշվի է առնվել : «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածով սահմանված համայնքի հնարավորությունների շրջանակներում իրագործելի պարտադիր խնդիրները:

Գալիք տարիների համայնքի զարգացման հիմնական ուղղություններն են՝

- Բարելավել համայնքի ֆինանսական վիճակը՝ բարձրացնելով սեփական եկամուտների մակարդակը, խթանելով ձեռներեցությանը և համայնքի տնտեսության զարգացմանը
- Նպատակային օգտագործել բյուջեի միջոցները՝ բարձրացնելով բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների և սպասարկումների որակը
- Կատարել ներդրումներ համայնքի բակարանային-կոմունալ տնտեսության բարեկարգման և ճանապարհային տնտեսության բնագավառներում
- Խթանել Նախադպրոցական կրթության, արտադպրոցական դաստիարակության, մշակութային և մարզական կյանքի զարգացմանը՝ իրականացնելով ենթակառուցվածքների վերանորոգման և գույքային վերազինման աշխատանքներ
- Իրականացնել սոցիալապես անապահով խավերի օժանդակման աշխատանքներ

Համոզված եմ, որ մեր համաքաղաքացիներն իրենց անմիջական մասնակցությամբ կօժանդակեն Իջևան համայնքի ՀԾԾ-ի իրագործմանը:

Իջևան համայնքի ղեկավար Ա. Ճաղարյան

1. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1.1 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ, ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Իջևան խոշորացված համայնքը ընդգրկում է հետևյալ բնակավայրերը՝ Իջևան քաղաք և 18 բնակավայր (Ազատամուտ, Ակնաղբյուր, Աճարկուտ, Այգեհովիտ, Աչաջուր, Բերքաբեր, Գանձաքար, Գետահովիտ, Դիտավան, Ենոքավան, Լուսաձոր, Լուսահովիտ, Խաշթառակ, Ն. Ծաղկավան, Կիրանց, Սարիգյուղ, Սևքար, Վազաշեն):

Իջևան քաղաքը /մակերես՝ 43 կմ²/ / բնակչություն՝ 19356/ անհիշելի ժամանակներից /չկա պատմական ստույգ տվյալ/ Հայաստանի մայրաքաղաք Դվինից-Թիֆլիս ձգվող քարավանային ճանապարհի վրա կառուցվել են քարավանների հանգստավայրեր /քարավանատներ/: Դրանցից մի քանիսն գտնվել են ներկայիս Իջևանի տեղում, Աղստևի աջ ու ձախ մասերում:

Բնակչության թիվը սկսել է աճել հատկապես 19-րդ դարի 2-րդ կեսից հետո, երբ այժմյան Տավուշի մարզի Իջևանի /Զարվանսարայի/ հարակից տարածքներում սկսել են զբաղվել արհեստագործությամբ /գորգագործություն, փայտագործություն/ և աճեցնել կարտոֆիլ, այլուհետև՝ ծխախոտ: 1858թ. Զարվանսարայում բացվել է ծխական դպրոց, կառուցվել է «Սուրբ Ամենափրկիչ» եկեղեցին: Իջևանի հարակից համայնքում են գտնվում նաև 7-9-րդ. դարերում կառուցված սբ. Աստվածածին և սբ. Հովհաննես եկեղեցիները:

Իջևանը սկսել է բուռն զարգացում ապրել, հատկապես, անցած դարի 30-ական թվականներից սկսած, երբ շահագործման են հանձնվել մի շարք արդյունաբերական, շինարարական, սննդի և այլ ձեռնարկություններ:

Քաղաքն ունի 91 բազմաբնակարան շենքեր, 2350 առանձնատներ: Իջևանցիները ժամանակին զբաղվել են հողագործությամբ, անասնապահությամբ և արհեստագործությամբ /գորգագործություն, փայտի մշակություն, պատշարություն և այլն: 1996թ. թ. Իջևանը դարձավ Նորաստեղծ Տավուշի մարզի կենտրոնը:

Հեռավորությունը Երևանից՝ 133 կմ է, ՀՀ պետական սահմանից՝ 18 կմ, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 730 մ: Բնակլիմայական պայմաններ՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +29C է, ձմռանը՝ -3C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ.Ներսես Շնորհալի /վերակառուցված է/, սբ. Աստվածածին, սբ. Ամենափրկիչ: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն, արդյունաբերություն, տրանսպորտ, առևտուր, սպասարկում:

Ազատամուտ բնակավայր /մակերես՝ 0.5 կմ²/ /Բնակչություն՝ 3281/ Ազատամուտը հիմնադրվել է 1970թ. որպես „Բենտոնիտ,, կոմբինատի բանավան: Բնակավայրն ունի 22 բազմաբնակարան շենք, 22 քոթեջ: Հեռավորությունը Երևանից՝ 149 կմ, մարզկենտրոնից՝ 16 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 3.5 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 580 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, անտառազուրկ է, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +32C է, ձմռանը՝ +3C: Բնակավայրի զբաղեցրած տարածքը՝ 43.87 հա: Բնակչության զբաղմունքը՝ առևտուր, ծխախոտի վերամշակում, բենտոնիտային կավերի արտադրության սպասարկում:

Ակնաղբյուր բնակավայրը /մակերես՝ 5.8 կմ²/ /բնակչություն՝ 511/ գտնվում է Աղստև գետի ձախ ափին: Հարավից սահմանակից է Լուսաձոր, հյուսիսից՝ Աչաջուր բնակավայրերին: Ակնաղբյուրի շրջակայքի հնավայրերից նշանավոր է Նրա հարավային մասում գտնվող

սրբատեղին: Այստեղ կա մի դարավոր կաղնի ծառ: Ըստ ավանդության ծառը տնկել էր սպարապետ Վարդան Մամիկոնյան 450թ., Խաղխաղի հաղթական ճակատամարտից վերադառնալու ժամանակ: 1978թ. կաղնին տապալվեց: Ընկած կաղնու կողքին նոր կաղնի է տնկել Խորհրդային Միության մարշալ Յոֆիաննես Բաղրամյանը: Ըստ որոշ աղբյուրների Ակնաղբյուրի հին բնակիչները եղել են Արցախի Աղդան քաղաքից, որի պատճառով կոչվում էր Ներքին Աղդան: 1967թ. այն վերանվանվեց Սորոտ, իսկ 1970թ. Ակնաղբյուր: Հեռավորությունը Երևանից՝ 146 կմ, մարզկենտրոնից՝ 13 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 15 կմ, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 650 մ, բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը + 23°C է, ձմռանը՝ -1°C, Պատմամշակութային կոթողներ՝ նորակառույց սբ. Վարդան զորավոր մատուռ, բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն:

Աճարկուտ բնակավայրը /մակերես՝ 2 կմ²/ /բնակչություն՝ 210/ հիմնվել է 1924թ. Կունեն կոչվող տարածքում՝ փայտի սղոցման գործարանի շահագործման շնորհիվ: Որպես բանվորական վայր, շրջակա գյուղերից մարդիկ եկել են և հիմնական բնակություն հաստատել: 1932թ. արտադրության ընդլայնման շնորհիվ, սկսեցին կառուցել բնակելի տներ, դպրոց, հիվանդանոց, հացի փուռ, խանութ, ճաշարան և այլ օբյեկտներ:

1964թ. Սևքարի սղոց-գործարանը վերանվանվել է Աճարկուտ բնակավանի: Այն գտնվում է Իջևանի շրջանի հյուսիս-արևելյան տարածքում, բնության գոգտրիկ անկյունում: Գետակը, որը հոսում է բնակավանի միջով, կոչվում է Քարահան, որտեղ աճում է կարմրախայտ ձուկ:

Տեղի անտառտնտեսությունը զբաղեցնում է շուրջ 14,0 հազար հեկտար մակերես, որտեղ աճում են բարձրարժեք ծառատեսակներ՝ հաճարի, կաղնի, լորենի, թխկենի, բոխենի և այլն:

Աճարկուտի տարածքը հարուստ է պատմաճարտարապետական շինություններով՝ Աստվածածին, Կիրանցի եկեղեցիներ, Սամսոնի, Դեղձնուտի, Առաքելոց վանքեր, Սրանոցի կամուրջ, որոնք կառուցվել են 10-13-րդ դարում:

Տարածքը շատ նպաստավոր է էկոտուրիզմի զարգացման համար:

Հեռավորությունը Երևանից՝ 162 կմ, մարզկենտրոնից՝ 29 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 4 կմ, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 780 մ, բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +31°C է, ձմռանը՝ -1°C, բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն, մեղվաբուծություն:

Այգեհովիտ բնակավայր /մակերես՝ 21.1 կմ²/ / բնակչություն՝ 3679/ հիմնադրվել է 1803-1804թթ., Ղարաբաղից տեղահանվածների կողմից: Նախկինում կոչվել է Ուզունթալա: Սկզբում այստեղ բնակվելիս է եղել ընդամենը 64 մարդ, իսկ 1992թ.՝ 3750 մարդ:

Այգեհովիտից էր Թամանյան դիվիզիայի հրամանատար գնդապետ Արտաշես Վասիլյանը և խորհրդային միության հերոս Ռուբեն Հակոբյանը:

1990-1994թթ. գյուղը առաջիններից իր վրա է վերցրել պատերազմի հարվածը և կրել զգալի կորուստներ: Ամբողջությամբ խաթարվել են ենթակառուցվածքները, հրետակոծվել բնակելի և այլ նշանակության կառույցներ: Այգեհովիտում է գտնվում 13-րդ դարում կառուցված Սրվելի վանքը, որը գտնվում է անմխիթար վիճակում: Վերջին տարիներին գյուղում պետական բյուջեի և այլ ծրագրերի միջոցով իրականացվել են դպրոցաշինական, ճանապարհաշինական, ջրաշինարարական որոշակի աշխատանքներ: Հեռավորությունը Երևանից՝ 156 կմ,

մարզկենտրոնից՝ 23 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 4.5 կմ, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 760 մ, բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +30C է, ձմռանը՝ -2C, բնակավայրի զբաղեցրած տարածքը՝ 2177 հա, որից՝ 338 հա արոտներ, 625 հա վարելահողեր, 52 հա այգիներ: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, այգեգործություն:

Աչաջուր բնակավայրը /մակերես՝ 29.5 կմ²/ / բնակչություն՝ 4582/ մարզի ամենահին բնակավայրերից է, հիշատակվում է դեռևս 16-րդ դարից: Աչաջուրը միշտ էլ աչքի է ընկել բնական աճով, ներկայիս Հաղարծին և Թեղուտ գյուղերը հիմնադրվել են Աչաջրից տեղափոխվածներով: Գյուղից 7 կմ հեռավորության վրա, անտառամերձ բարձունքում է գտնվում 12-րդ դարում կառուցված Մակարավանքը, որը աչքի է ընկնում եզակի ճարտարապետությամբ: Գյուղի կենտրոնում է գտնվում 18-րդ դարի կեսերին կառուցված սբ. Աստվածածին եկեղեցին: Աչաջրում առաջին անգամ դպրոց է հիմնվել 1880-ական թվականներին, իսկ 1937թ. գործում է միջնակարգ դպրոցը: Իր գոյության տարիներին տվել է հազարավոր շրջանավարտներ, որոնցից 26 ակադեմիկոսներ, դոկտոր-պրոֆեսորներ, գիտությունների թեկնածուներ, բանակի բարձրաստիճան սպաներ, երկու գեներալներ, պետական պաշտոնյաներ, նախարարներ, աշխատանքային հերոսներ և այլն: Պատերազմական գործողությունների հետևանքով տուժել են ինչպես ենթակառուցվածքները, այնպես էլ հասարակական և բնակելի կառույցները: Հեռավորությունը Երևանից՝ 151 կմ, մարզկենտրոնից՝ 18 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 8 կմ, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 750 մ, բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +30C է, ձմռանը՝ -2 C, տնտեսությունների թիվ, բնակավայրի զբաղեցրած տարածքը՝ 2808. 2 հա, որից՝ 1082.8 հա արոտներ, 675.0 հա վարելահողեր, 126.0 հա այգիներ: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, այգեգործություն:

Բերքաբեր բնակավայրը /մակերես՝ 11.8 կմ²/ /բնակչություն՝ 389/ Տավուշի մարզի հնագույն բնակավայրերից է: Տարածքը մաս է կազմել Գուգարք աշխարհի Կայան գավառի: Այստեղ է եղել Բագրատունիների ժամանակներից նշանավոր Գավարզին ժայռ-ամրոցը: Նախապես կոչվել է Ճոխագ, որը տարիների ընթացքում դարձել է Ջողագ: Վերանվանվել է խորհրդային տարիներին: Գտնվել է Թիֆլիս-Կարմիր կամուրջ-Դիլիջան-Երևան թագավորական քարավանային ճանապարհի վրա /Ղափլա յոլի/: XIX դարի կեսերին Տավուշի մարզի միակ բնակավայրն է եղել, որ ունեցել է կառուցապատման հատակագիծ: Այդ ժամանակ սկսել է զարգանալ որպես կարևոր փոստային /քարավանային/ կայան, իսկ Թիֆլիս-Ղազախ-Դիլիջան-Երևան խճուղային ճանապարհի կառուցումից հետո կորցրել է իր նշանակությունը: 90-ականների սկզբին պատերազմական գործողությունների ամենաթեժ կետերից է եղել: Գյուղի բոլոր կառույցները գրեթե ամբողջությամբ վնասվել են հրետակոծությունից: Շուրջ 900 հա որակյալ խաղողի և պտղատու այգիներ գտնվում են հակառակորդի հսկողության տակ: Բնակավայրն ունի 5 զոհված և 35 վիրավոր ազատամարտիկների ընտանիքներ: Հեռավորությունը Երևանից՝ 161 կմ, մարզկենտրոնից՝ 28 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 1.5 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 700 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +30C է, ձմռանը՝ -2 C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ. Գրիգոր եկեղեցի XIXդ.: Բնակչության զբաղմունքը՝ հողագործություն, այգեգործություն, անասնապահություն:

Գանձաքար բնակավայրը /մակերես՝ 33.7 կմ²/ /բնակչություն՝ 3680/ գտնվում է Իջևան քաղաքից 4 կմ հեռավորության վրա, Աղստևի վտակ Ուրթաջուր գետի երեք փոքր վտակների խառնարաններում: Ըստ հավաստի տեղեկությունների 1860-ական թվականներից երկու

տասնյակ ընտանիք Ներքին Աղդանից /ներկայիս Ակնաղբյուր գյուղից/ տեղափոխվում և բնակություն են հաստատում այդ տարածքում: Կառուցվել են երկու փոքր եկեղեցիներ, որոնց ավերակները մինչև հիմա պահպանվում են:

Գյուղում գործում է նաև ամբուլատորիա, կապի հանգույց: Հեռավորությունը Երևանից՝ 138 կմ, մարզկենտրոնից՝ 5 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 21 կմ, բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 850 մ, բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը + 20C է, ձմռանը՝ -1C, պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ. Գևորգ եկեղեցի: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն:

Գետահովիտ բնակավայրը /մակերես՝ 8.4 կմ²/ /բնակչություն՝ 2406/ գտնվում է Աղստև գետի ձախ ափին, Իջևան քաղաքից հեռու է ընդամենը 1,5 կմ: Ըստ տվյալների գյուղը սկզբում բնակեցվել է Արցախի՝ Թալա, Գետաշեն, և Խաչեն բնակավայրերից գաղթածներով: Գյուղը նախկինում կոչվել է Թալա, իսկ 1978թ.-ից կոչվում է Գետահովիտ: Գյուղը լինելով շրջկենտրոնի մոտ արագ զարգացել և աճել է բնակչության քանակը, գործում է միջնակարգ դպրոցը, մանկապարտեզը, բուժկետը և այլն: Բնակչության մի մասը նախկինում աշխատում էր Իջևան քաղաքի արդյունաբերական և շինարարական կազմակերպություններում, ներկայումս հիմնականում զբաղվում են գյուղատնտեսությամբ: Նախադրյալներ կան տուրիզմի զարգացման համար: Հեռավորությունը Երևանից՝ 136 կմ, մարզկենտրոնից՝ 3 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 17 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 700 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը + 21C է, ձմռանը՝ 0C: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, այգեգործությամբ և անասնապահություն:

Դիտավան բնակավայր /մակերես՝ 7.7 կմ²/ /բնակչություն՝ 417/ հիմնադրվել է 19-րդ դարի սկզբին: Սկզբում գյուղն ունեցել է 8 ընտանիք, որից հետո տարիների ընթացքում շրջակա գյուղերից մի քանի ընտանիքներ բնակություն են հաստատել այստեղ: 1950թ. գյուղում կառուցվել է դպրոց, բուժկետ, ակումբ: Հեռավորությունը Երևանից՝ 152 կմ, մարզկենտրոնից՝ 19 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 5 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 770 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +29C է, ձմռանը՝ -3C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ. Գրիգոր եկեղեցի XIXդ.: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն:

Ենոքավան բնակավայրը /մակերես՝ 15.5 կմ²/ /բնակչություն՝ 563/ ունի մոտ երկու հարյուր տարվա պատմություն: Մինչև 1931թ. գյուղը կոչվել է Զրդեվան: Մայիսյան ապստամբության ակտիվ մասնակից, տեղացի Ենոք Մկրտումյանի անունով 1931թ. գյուղը անվանակոչվել է Ենոքավան: Գտնվում է ծովի մակերևույթից 950 մ բարձրության վրա: Գյուղամերձ տարածքներում առկա են հին ամրոցների և եկեղեցիների փլված պատեր, կիսաքանդ մատուռներ:

Գյուղում հնում եղել են երեք բերդ ամրոցներ, որտեղից հայտնաբերվել են բրոնզե դարի զարդեր, կավե կճուճներ, այլ իրեր, նրանցից մի մասը գտնվում է Երևանի պատմության թանգարանում: Գյուղում կան բոլոր պայմանները Էկոտուրիզմի զարգացման համար: Հեռավորությունը Երևանից՝ 144 կմ, մարզկենտրոնից՝ 11 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 17.5 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 1100 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռան միջին ջերմաստիճանը + 22C է, ձմռանը՝ -2C: Պատմամշակութային կոթողներ չկան: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն, տուրիզմ:

Լուսահովիտ բնակավայրը /մակերես՝ 4.8 կմ²//բնակչություն՝ 332/ Նոր պատմություն ունի: Շուրջ 100 տարի առաջ Խաչթառակից մեկ-երկու ընտանիք բնակություն են հաստատել այդ տարածքում, այն կոչվել է Շովիզ և փաստորեն եղել է Խաչթառակի թաղամաս 1991թ. դարձել է ինքնուրույն բնակավայր և կոչվել է Լուսահովիտ: Գյուղում 1949թ. սկսել է գործել տարրական, այնուհետև հիմնական դպրոց: Հեռավորությունը Երևանից՝ 147 կմ, մարզկենտրոնից՝ 14 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 13 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 1000 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ անտառային տարածք է, խոնավ, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +28C, ձմռանը՝ 0-ից -3C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ Մորո ձորո սբ. Աստվածածին VI-VII-րդ դար: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն

Լուսածոր բնակավայրը /մակերես՝ 6.3 կմ²// բնակչություն՝ 704/ Նախկինում կոչվել է Ղրանլուղ-Դարա, այնուհետև Խավարածոր, իսկ Խորհրդային կարգերի հաստատվելուց հետո Լուսածոր: Ըստ պատմական տվյալների 3 ընտանիք Ղարաբաղից եկել են այս տարածքը և հիմք հանդիսացել հետագայում գյուղի հիմնադրմանը: Գյուղում գործում է ութամյա դպրոց, բնակչության հիմնական զբաղմունքը հողագործությունն ու անասնապահությունն է: Հեռավորությունը Երևանից՝ 143 կմ, մարզկենտրոնից՝ 10 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 13 կմ Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 720 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը + 23C է, ձմռանը՝ 0C: Պատմամշակութային կոթողներ չկան: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն:

Խաչթառակ բնակավայրի /մակերես՝ 18.3 կմ² // բնակչություն՝ 1931 մարդ / տարածքը բնակեցված է եղել անհիշելի Ղարաբաղի Զրաբերդ և Գյուլիստան գավառներից 1799-1804թթ. Վերաբնակիչներ բնակություն են հաստատել գյուղի ներկա տարածքում: Հեռավորությունը Երևանից՝ 144 կմ, մարզկենտրոնից՝ 11 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 12 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 750 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում ամռանը միջին ջերմաստիճանը +28C է, ձմռանը՝ -3C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ. Աստվածածին եկեղեցի XIXդ. - գտնվում է կիսավեր վիճակում: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, այգեգործություն և անասնապահություն:

Ծաղկավան բնակավայրը /մակերես՝ 9.1 կմ²// բնակչություն՝ 506/ Տավուշի մարզի հնագույն բնակավայրերից է, հիմնադրվել է մոտավորապես 13-րդ դարի կեսերին: Գյուղը եղել մելիքանիստ, որի համար մինչև 1946թ. կոչվել է Մելիքգյուղ: Մելիքների Նախածեռնությամբ գյուղի տարածքում կառուցվել է Սուրբ Հակոբ եկեղեցին: Բնակչության հիմնական զբաղմունքը հողագործությունն ու անասնապահությունն է: Հեռավորությունը Երևանից՝ 161 կմ, մարզկենտրոնից՝ 28 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 4.5 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 840 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը + 30C է, ձմռանը՝ - 2C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ.Հովհաննես եկեղեցի 19-րդ դար, գտնվում է կիսավեր վիճակում: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, այգեգործություն, անասնապահություն:

Կիրանց բնակավայրը /մակերես՝ 5.9 կմ²// բնակչություն՝ 408/ ըստ պատմական տվյալների Կիրանց գյուղը /նախկինում Կունեն/ հիշատակվում է 4-րդ դարից: Հանդիսացել է Գուգարք աշխարհի Կանգարք գավառի իշխանանիստը: Չարգացում է ապրել 12-13-րդ դարերում Չաքարյանների և Մահկանաբերդի Արծրունիների իշխանության ժամանակ: 16-18-րդ դարերում պատկանել է Խերումյան մելիքական տոհմին: Կիրանցիների հիմնական զբաղմունքը անասնապահությունն ու հողագործությունն է: Հեռավորությունը Երևանից՝ 163 կմ, մարզկենտրոնից՝ 30 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 1.5 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 720 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +30C է, ձմռանը՝ -2C: Պատմամշակութային կոթողներ. սբ. Երրորդություն եկեղեցի XIXդ. – գտնվում է կիսավեր վիճակում: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն, անտառտնտեսություն և այգեգործություն:

Սարիգյուղ բնակավայրի /մակերես՝ 14.1 կմ²// բնակչություն՝ 1357/ բնակչությունը տեղափոխվել է Նոյեմբերյանի Ղոշղոթան և Դովեղ գյուղերից: Ներկայիս գյուղատեղը հիշատակվում է 1700 թվականներից: Տեղանքը հնում շրջապատված է եղել անտառներով: Մինչև 1953թ. գյուղը կոչվել է Սոփ գյուղ և հետո անվանակոչվել է Սարիգյուղ, այն ծովի մակերևույթից բարձր է 750 մ, զբաղեցնում է 1472,0 հա վարչական տարածք, որը 14 կմ սահմանակից է Ադրբեջանին: Բնակչությունը ինչպես հնում, ներկայումս նույնպես հիմնականում զբաղվում է բուսաբուծությամբ և անասնապահությամբ: Հեռավորությունը Երևանից՝ 155 կմ, մարզկենտրոնից՝ 22 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 2 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 800 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը + 29C է, ձմռանը՝ 3C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ. Հովհաննես եկեղեցի 19-րդ դար, գտնվում է կիսավեր վիճակում: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն:

Սևքար բնակավայրը /մակերես՝ 47.2 կմ²// բնակչություն՝ 2342/ Արաբական տիրապետության ժամանակաշրջանում մտնում էր Գանձակի ամիրության մեջ: Սևքարը իր գոյության ընթացքում երկու անգամ լիովին ավերվել է՝ 13-րդ դարում թաթար-մոնղոլների կողմից, իսկ 1721թ. Աղա Մահմեդ խանի ավերիչ արշավանքների պատճառով: Բնակչության հիմնական զբաղմունքը գյուղատնտեսությունն է, մասնավորապես՝ անասնապահությունը և այգեգործությունը: Հեռավորությունը Երևանից 157 կմ է, մարզկենտրոնից՝ 24 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 6 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 800 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +30C է, ձմռանը՝ -2C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ. Պողոս և Պետրոս եկեղեցի -գտնվում է կիսավեր վիճակում: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, այգեգործություն, անասնապահություն:

Վազաշեն բնակավայրը /մակերես՝ 16.8 կմ²// բնակչություն՝ 862/ որպես բնակավայր հիշվում է վաղ ժամանակներից: Մարզի ամենահին բնակավայրերից է: Հնում այն կոչվել է Լալագեղ, Աջղղեղ, խորհրդային կարգեր հաստատվելուց հետո մինչև 1970թ՝ Լալիգյուղ, այնուհետև՝ Վազաշեն: Լինելով սահմանամերձ բնակավայր, հայ-ադրբեջանական հակամարտության տարիներին գյուղի այգիները հիմնականում մնացին կրակի գոտում և լիովին ոչնչացվեցին: Ադրբեջանական դիրքերի հսկողության տակ են գտնվում նաև հարյուրավոր հեկտար այլ հողատեսքեր: Հեռավորությունը Երևանից՝ 165 կմ, մարզկենտրոնից՝ 32 կմ, ՀՀ պետական սահմանից՝ 2 կմ: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝

750 մ: Բնակլիմայական պայմանները՝ գտնվում է բարեխառն գոտում, ամռանը միջին ջերմաստիճանը +30C է, ձմռանը՝ -2C: Պատմամշակութային կոթողներ՝ սբ. Աստվածածին եկեղեցի /19-րդ դար/, գտնվում է կիսավեր վիճակում: Բնակչության զբաղմունքը՝ բուսաբուծություն, անասնապահություն:

1. 2 ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

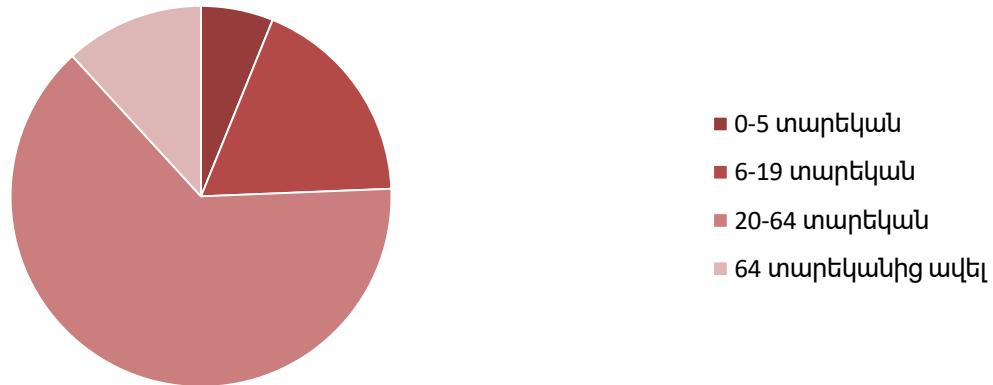
Բնակավայրի բնակչության թիվը կազմում է 47332 մարդ:

Համայնքի բնակչությունը

N	Տարիքային խմբեր	Ընդամենը	Արական	Իգական
1	0-5 տարեկան	2906	1506	1400
2	6-19 տարեկան	8627	4501	4126
3	20-64 տարեկան	30208	14353	15855
4	64 տարեկանից ավել	5591	2235	3356
	Ընդամենը	47332	22595	24737

Բնակչության տարիքային կազմը

Բնակչության տարիքային կազմը

Բնակչության սոցիալական կազմը

Սոցիալական կազմը	Քանակը
կանայք	24737
Տղամարդիկ	22595
Թոշակառուներ	8500
միակողմանի ծնողազուրկ երեխաներ	128
հայրենական պատերազմի մասնակիցներ	
Հաշմանդամներ	1495
Գործազուրկներ	1743
ընտանիքների (ծխերի) թիվը	5100
Փարոս/ ընտանեկան նպաստների	1557

Բնակավայրում առկա են մոտ 12366 զբաղված քաղաքացիներ

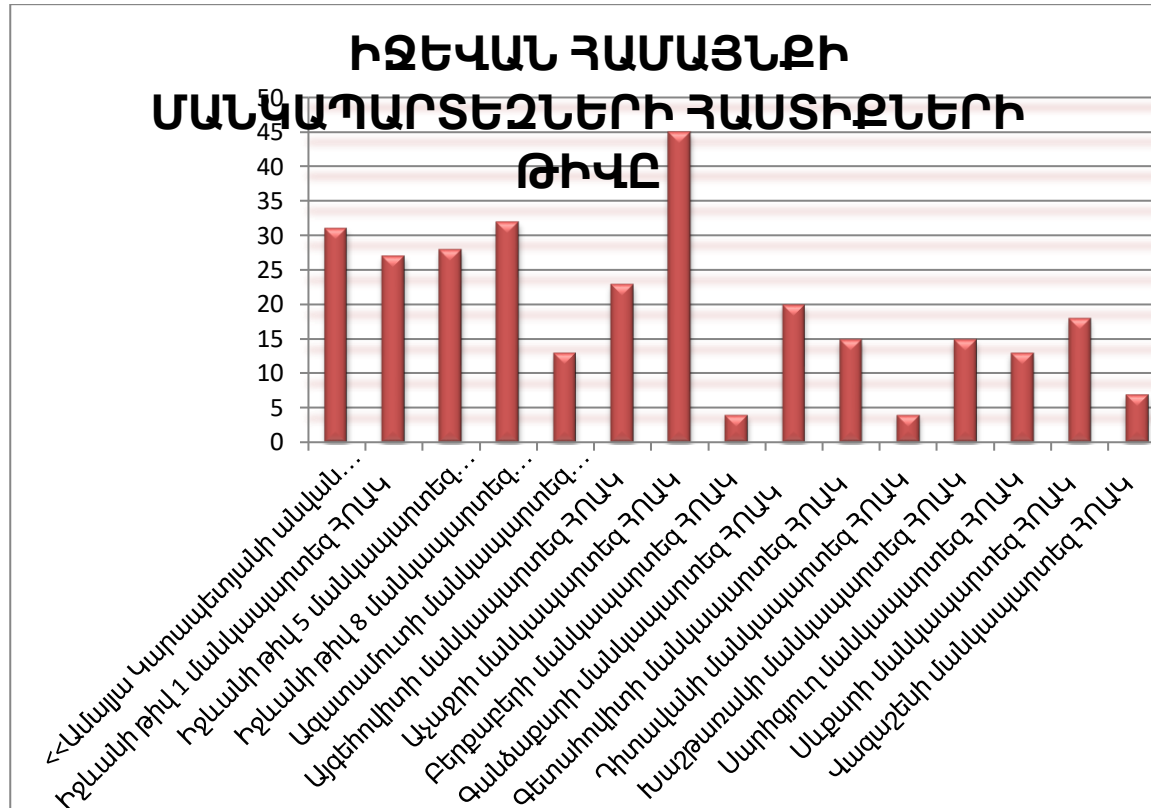
Հիմնախնդիրներ՝

- համայնքում սոցիալապես անապահով ընտանիքներին աջակցման անհրաժեշտություն.
- հաշմանդամների սոցիալական ինտեգրման ծրագրերի ոչ բավարար քանակ.
- հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար՝ սոցիալական, առողջապահական, հոգեբանական և խնամքի ծառայությունների մատուցման անհրաժեշտություն.
- թեքահարթակների թույլ բազա.
- զբաղվածության խնդիրների աստիճանական կարգավորում և գործազրկության մակարդակի նվազում.
- տարեցների և միայնակ ծերերի համար՝ սոցիալական, առողջապահական, հոգեբանական և խնամքի ծառայությունների մատուցման անհրաժեշտություն.

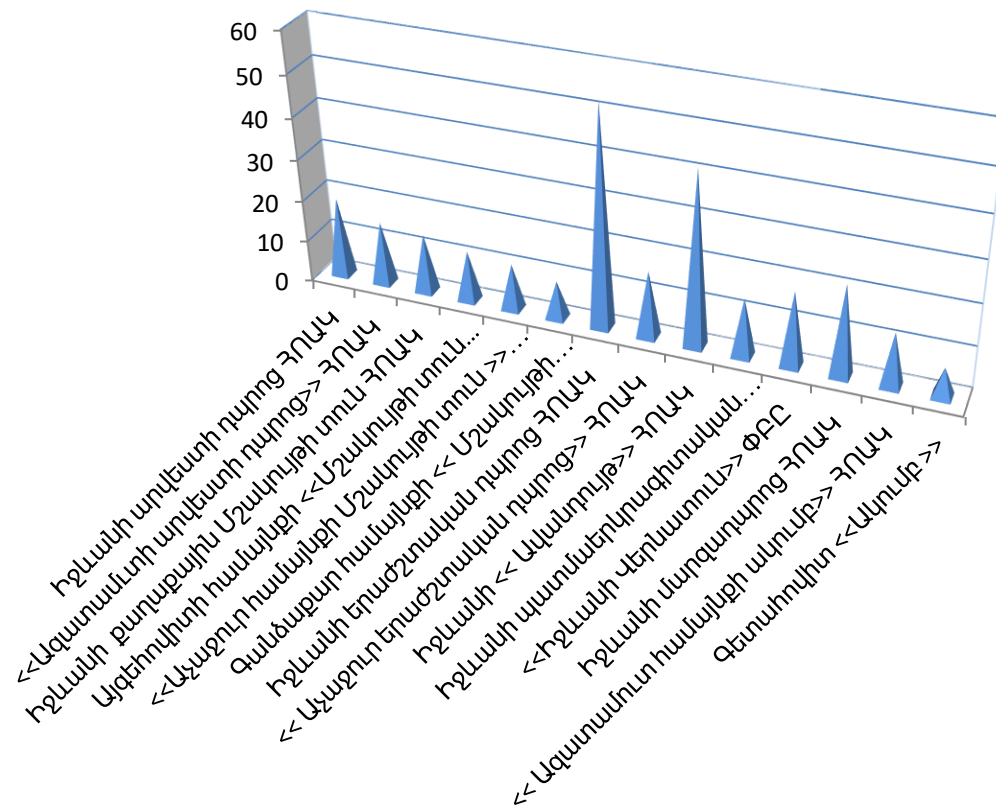
1.3 ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐ

2021թ. նոյեմբերի 14-ին կայացած տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններ: Ընտրվեց համայնքի ղեկավար և համայնքի ավագանի: Ավագանին բաղկացած է 27 անդամներից:

Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և համայնքային ենթակայության կազմակերպությունների հաստիքների թիվ հետևյալն է՝ 165

Համայնքային ենթակայության կազմակերպությունների հաստիքների թիվ

Համայնքային ծառայությունն առավել որակյալ դարձնելու համար անհրաժեշտ է՝

- կազմակերպել ավագանու գործունեությունն առավել արդյունավետ՝ ապահովելով բազմակարծության և բացարձակ թափանցիկության աշխատանքային միջավայր.
- ավագանու նիստերի ընթացքում լսել կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների պետերի, ՀՈԱԿ-ների տնօրենների, քաղաքացիներին ծառայություններ մատուցող այլ կազմակերպությունների ղեկավարների հաշվետվությունները.
- համայնքային աշխատողների պարբերական վերապատրաստումներ՝ փոխանակման և փորձի փոխանակման ծրագրեր.
- թարմացնել համայնքապետարանի կայքը՝ այն դարձնելով ինտերակտիվ՝ բնակչության հետ կապը դարձնելով առավել արդյունավետ.
- ելնելով ավագանու նիստերի նորակառույց դաիլիճի հնարավորությունից՝ ապահովել բնակիչների մասնակցությունը իրենց հուզող հարցերի քննարկմանը:

1.4 ԶԲՈՍԱՇՐՋԱՅԻՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹՅՈՒՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՂ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ

Իջևան համայնքը հանդիսանալով Տավուշի մարզի վարչաքաղաքական և հոգևոր մշակութային կենտրոնը իր բնական և մարդկային ռեսուրսներով, կարող է դառնալ ՀՀ տուրիզմի հրապուրիչ կենտրոններից մեկը: Նախկինում քաղաքում գործող հյուրանոցը, տուրիստական բազան, տրանսպորտային կապերը, բարեկարգ ճանապարհները, կանաչապատ ծաղկուն փողոցներն ու այգիները նպաստում էին զբոսաշրջության ավանդույթների ձևավորմանը: Այսօր անհրաժեշտություն է դարձել վերականգնել այդ ավանդույթները:

Տուրիզմի զարգացման ուղղությամբ համայնքի հնարավորությունների ճիշտ օգտագործումը կխթանի տնտեսական զարգացմանը, նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը, աղքատության մակրդակի նվազմանը:

Տարեցտարի ավելանում են Իջևան համայնք այցելող զբոսաշրջիկների թիվը, ինչպես արտասահմանից, այնպես էլ հանրապետության տարբեր մարզերից: Այսօր խիստ անհրաժեշտություն է ժամանակակից հանգստի ժամանցի գործարար համալիր ինֆրաստրուկտուրայի ստեղծումը որի մեջ կարևոր է հյուրանոցների, տուրիստական, ժամանակակից առևտրի տների, տուրիստական կենտրոնի առկայությունը, ինչպես նաև ներքաղաքային ճանապարհների և փողոցների բարեկարգումը, լուսավորության ցանցերի ավելացումը և վերանորոգումը: Համայնքի աշխուժացմանը կնպաստի նաև փառատոնների կազմակերպումը, ագրոտուրիզմի, էքստրեմալ տուրիզմի, Էկոտուրիզմի և ուխտագնացային տուրիզմի զարգացումը, որոնց նախադրյալները կան համայնքում: Ոլորտը զարգացնելու համար հարկավոր է կազմակերպել դասընթացներ՝ ոլորտով զբաղվողների համար:

Տուրիզմի զարգացմանը մեծ աջակցություն կլինի նաև կիսակառույց ճոպանուղու գործարկումը, որի շինարարությունը 1989 թվականին դադարեցվել է: Գործարկման համար անհրաժեշտ կլինի մոտավոր 1 500 000 000 դրամ ներդրում:

ԻՋԵՎԱՆԻ ԳԻՆՈՒԿՈՆՑԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Գործարանը հիմնադրվել է 1951 թ-ին, որի շնորհիվ Իջևանի գինին ճանաչվում է նաև Հայաստանի սահմաններից դուրս: Այստեղ վերջին տարիներին արտադրվում են ինչպես տեղական հումքից պատրաստված, մեծ ճանաչում վայելող խմիչքներ՝ գինի, կոնյակ և օղի, այնպս էլ՝ հյուլթեր, պահածոներ: Գործարանում կարելի է ծանոթանալ գինու արտադրության տեխնոլոգիաներին, համոզվել իջևանյան գինիները:

ՍՐԲՈՑ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ԲԱՑ ԽՈՐԱՆ

Նվիրված Եղեռնի 100-րդ տարելիցին՝ կառուցվել է 2015 թ-ին: Գտնվում է <<Իջևան>> պատմաերկրագիտական թանգարանի հարևանությամբ:

ՍՈՒՐԲ ԱՄԵՆԱՓՐԿԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կառուցվել է 1839 թ-ին: Խորհրդային տարիներին եկեղեցին վերածվել էր կինոթատրոնի: Եկեղեցին վերակառուցվել է 2012թ-ին: Շինարարության ժամանակ օգտագործվել են նաև հին եկեղեցու պատերից մնացած քարերը:

ԳՈՒՆԱԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՇԱՏՐՎԱՆՆԵՐ

Շտրվանները տեղակայված են քաղաքի կենտրոնական հատվածում: Համայնքում անցկացվող համաքաղաքային միջոցառումները կազմակերպվում են շատրվանների հրապարակում: Այն սիրված ժամանցի վայր է տեղացիների և զբոսաշրջիկների համար: Գունաերաժշտական շատրվանները կառուցվել են 80-ական թվականներին՝ գտնվում է բարոյապես մաշված վիճակում և պահանջվում է կապիտալ վերանորոգում:

ՄԱԿԱՐԱՎԱՆՔ

Մակարավանքը կառուցվել է 13-րդ դարում: Մակարավանքն իր բոլոր յուրահատուկ զարդաքանդակներով, հարստությամբ և բազմազանությամբ միշտ համեմատվում է Աղթամար, Բղնոն-Նորավանք, Գանձաքար վանքերի հետ: Մակարավանքը գտնվում է Իջևան քաղաքից 24 կմ հեռավորության վրա՝ Աչաջուր գյուղում: Մակարավանք պատմամշակութային կենտրոնը հանդիսանում է հայտնի միջնադարյան ճարտարապետական հոյակապ կառուցվածքի օրինակ:

“ԻՋԵՎԱՆ” ՊԱՏՄԱ-ԵՐԿԱՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳՐԱՆ

Հիմնադրվել է 1955թ-ին: Թանգարանն ունի ցուցանմուշների ֆոնդ: Այստեղ ցուցադրված են Իջևանի տարածաշրջանում պեղված հնագույն իրեր: Նախկինում այն եղել է հեղափոխության թանգարան և այստեղ են պահվում այդ ժամանակաշրջանի իրադարձությունների հետ կապված պատմական իրեր և ցուցանմուշներ: Գտնվում է քաղաքի հարավային մուտքի մոտ, Իջևան-Երևան մայրուղու հարևանությամբ:

“ՄԱՅՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ” ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Հուշարձանը կառուցվել է 1971 թ-ին: Այն տեղադրված է քաղաքի հյուսիսային մուտքի մոտ, Իջևան-Թբիլիսի մայրուղու հարևանությամբ՝ բարձունքի վրա: Այս հոյակերտ կոթողը դեռևս խորհրդային տարիներին համարվում էր Իջևան քաղաքի խորհրդանիշը:

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՉԲՈՍԱՅԳԻ

Տեղակայված է քաղաքի կենտրոնական մասում: Այստեղ 1985-1992 թվականներին կազմակերպվել են քանդակների միջազգային սիմպոզիումներ: Աշխարհի տարբեր երկրներից ժամանած քանդակագործները տեղացի արվեստագետների հետ ստեղծել են արվեստի գործեր, որոնք տեղադրվել են քաղաքի տարբեր հատվածներում: Դրա շնորհիվ Իջևանը ստացել է "100 քանդակների քաղաք" անվանումը: Չբոսայգում է գտնվում նաև քաղաքի արհեստական ջրավազանը:

ԼԱՍՏԻՎԵՐ

Լաստիվերը ամենահայտնի վրանային վայրն է Հայաստանում, հատկապես նրանց համար, ովքեր նախընտրում են ակտիվ հանգիստը: Տարածքը բնակեցված է եղել վաղնջական ժամանակներից, որի մասին վկայում են տեղի քարանձավները: 13-14 դարերում մոնղոլական արշավանքներից տարածքի բնակչությունը պատսպարվել է հենց այս քարանձավներում: Այստեղ նաև ճգնափորներ են բնակվել (այստեղից էլ Լաստիվեր անապատ անվանումը): Իսկ Լաստիվեր կոչվել է այն պատճառով, որ քարանձավ բարձրանալու համար Լաստի պես գերաններ են իրար կապել ու ճոպանով ձգել վերև. բարձրացնողը ձայն է տվել «լաստն ի վեր»: Քարանձավի պատերին մի նկարիչ թողել է մի որմնաքանդակ, պատկերելով հարսանիք: Քաղաքակրթությունից մեկուսացած Լաստիվեր /Անապատ/ Էկո-ճամբարը առաջարկում է յուրօրինակ հնարավորություն վայելելու կիրճի, ջրվեժի կուսական բնության խաղաղ և դրական էներգիան: Լաստիվերը գտնվում է Իջևան քաղաքից 13 կմ հեռավորության վրա:

ՅԵԼԼ ԷՔՍՏՐԻՄ ՊԱՐԿ

Ենթազանի լեռների սրտում տեղակայված „Յելլ Էքստրիմ“ պարկը իրական դրախտ է նրանց համար, ովքեր ցանկանում են համադրել ադրենալինը և Էկոլոգիական միջավայրը: Պարկը առաջարկում է ավելի քան 10 արտասովոր և կրեատիվ գործունեության տեսակներ և ճանաչվում է որպես ռեգիոնի անգուգական զվարճանքի այգիներից մեկը: Այգու ընթացիկ գործունեությունը ներառում է զիփլայնը /5 տարբեր գործեր/, արկածային այգին, ձիարշավները, վիա Ֆերատտան, վայրէջքը թափանցիկ գնդով, Էքստրեմալ շրջագայությունները, ժայռամագլցումը, պարապլանով թռիչքները և փեյնթբոլը:

ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ ԹԱԳԱՎՈՐԻ ԱՐՁԱՆԸ

914-929թթ. Հայ ժողովրդի պատմության իշխանության տարիները նշանակալի դեր ունեցած Աշոտ Երկաթ արքան Իջևանի տարածաշրջանում ունեցել է ամրոց, որը մասնակիորեն պահպանված է և գտնվում է Երևան-Իջևան մայրուղու աջ մասում՝ քաղաքից 7 կմ հեռավորության վրա: 2017 թ-ին կառուցվել է մեծանուն արքայի արձանը և տեղադրվել քաղաքի Սահմանադրության հրապարակում:

ԴԵՆԴՐՈՊԱՐԿ

Այգին հիմնադրվել է 1961 թ-ին: Դենդրոպարկում կա ավելի քան 650 ծառատեսակ ու թուփ: Բույսեր կան գրեթե բոլոր մայրցամաքներից: Այն գտնվում է Աղստև գետի աջ ափին՝ գետի հին հունի տեղում: Համարվում է Իջևան քաղաքի տեսարժան վայրերից մեկը:

ՍՐՎԵՐԻ ՎԱՆՔ

Սրվելի վանքը գտնվում է Այգեհովիտ գյուղից մոտ 3 կմ հարավարևմուտք, սարալանջին, „Խաչի տակ»՝ կոչվող վայրում: Միջնադարյան Հայաստանի Կայան գավառի (վաղ միջնադարում՝ Գուգարաց աշխարհի Ձորովոր գավառ) հոգևոր ու մշակութային կենտրոններից է: Հուշարձանախումբը բաղկացած է երկու եկեղեցիներից, միաբանների բնակելի և տնտեսական շինություններից:

ՎԱՐՂԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆԻ ԿԱՂՆԻ

Վարդան Մամիկոնյանի կաղնի, կենսաբանական բնության հուշարձան Հայաստանի Հանրապետությունում: Ակնադբյուրի հարավային մասում գտնվում է մի սրբատեղի՝ մի դարավոր կաղնու ծառ: Ըստ ավանդույթի ծառը տնկել է Վարդան Մամիկոնյանը 450 թվականին, երբ վերադառնում էր Խաղխաղի հաղթական ճակատամարտից: Սակայն 1978 թվականին կաղնին տապալվեց, ընկած կաղնու կողքին Խորհրդային Միության մարշալ Հովհաննես Բաղդամյանը մի նոր կաղնի տնկեց: Այն գրանցված է Հայաստանի Հանրապետության Բնապահպանության նախարարության բնության պետական հուշարձանների ցանկում:

ԱՂՋԿԱ ԲԵՐԴ

Աղջկա բերդը գտնվում է Տավուշի մարզի Իջևան քաղաքից մոտ 16 կմ դեպի հարավ-արևմուտք՝ Աղստև գետի հովտում՝ անտառապատ սարի գագաթին: Այն եղել է խոշոր ռազմական կառույց՝ բոլոր կողմերից եզերված լինելով բարձր ժայռերով: Միաժամանակ այն պաշտպանված է արհեստական, բրգավոր պարիսպներով:

Չարգացած միջնադարում բերդը, ինչպես և ամբողջ գավառը, կոչվել է Կայեն: Կայեն ամրոցը եղել է բավական անառիկ մի կառույց՝ հանդիսանալով գավառի իշխանների նստավայրը:

ՄԱՆԹԱՇԱԲԵՐԴ / ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹԻ ԱՄՐՈՑ

Մանթաշաբերդ (երբեմն՝ Մանթաշ ամրոց, Մանթաշ կալա, Կարա-Կալա), հանդիսանում է ռազմական կառույց Տավուշի մարզում՝ տեղակայված լինելով Իջևան քաղաքից 7 կմ հարավ՝ Աղստև գետի աջ ափի անտառապատ լեռան գագաթին: Շրջապատված է լայն, բրգավոր պարիսպներով: Պատկանում է Բագրատունիների ժամանակաշրջանին: Այն Հայաստանի անառիկ ամրոցներից մեկն է:

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՎԱՆՔ

Առաքելոց վանքը Հայ առաքելական եկեղեցու հին կոթող է, գտնվում է Կիրանց գյուղից 3 կմ արևմուտք, անտառապատ լեռների լանջերին: Սամսոնի վանքը կառուցված Խնձորկուտ կոչվող անտառապատ սարահարթի վրա, 12-13-րդ դարերում:

ԿԻՐԱՆՑ ՎԱՆՔ

Հուշարձանախումբը գտնվում է Կիրանց (Նախկին Գետաշեն) գյուղից մոտ 12 կմ արևմուտք, համանուն վտակի ձախ ափին: Բաղկացած է երեք եկեղեցուց, գավիթ- սրահներից, սեղանատնից, բնակելի և օժանդակ շինություններից: Վանքը պարսպապատ է: Համարյա բոլոր վանքապատկան կառույցները աղյուսաշեն են (քարից են որմնախարիսխները, ծածկասալերը, առանձին մանրամասերը) և այդ տեսանկյունից Կիրանց վանքը հայկական միջնադարյան ճարտարապետության եզակի հուշարձաններից է: Վանքը թվագրվում է 13-րդ դար:

ԾՈՎԻՉ — ՄՈՐՈ ՁՈՐՈ ՎԱՆՔ

Միջնադարյան հայկական ճարտարապետական այս հուշարձանը տեղակայված է Տավուշի մարզի Լուսահովիտ (Նախկին Ծովիզ) գյուղի մոտակայքում: Մորո Ձորո վանքը իր բարգավաճման տարիների ընթացքում կարևոր հոգևոր և մշակութային կենտրոն էր հանդիսանում: Սակայն մոնղոլական արշավանքներից հետո վանքը կորցրել է իր արտոնությունները. միաբանությունը ցրվել է, իսկ Սբ. Աստվածածին եկեղեցին գործել է որպես ծխական եկեղեցի մինչև 19-րդ դ:

ԹԹՈՒՋՈՒՐ

Այս փոքրիկ "սառցե" անկյունը Ակնադբյուր գյուղի հարևանությամբ է գտնվում: Ժայթքող ջրի խուլ դղրդոցը լսվում է դեռ հեռվից: Հանքային ջուրը "սառեցրել" է շրջակայքը. մոշի քարացած թփերի վրայով հանգիստ կարելի է քայլել:

ԹԵԼԻԿ

Թելիկը տավուշյան արհեստագործական ավանդույթների վերականգնման, պահպանման ու տարածման նպատակ ունեցող կենտրոն է: Տավուշի թեմի և «Արևիկ» սոցիալ-կրթական կենտրոնի աջակցությամբ կանանց մի խումբ միավորվեց՝ օգտագործելու իրենց ասեղնագործական, կարի, հելոնագործության և այլ հմտություններն: Այստեղ կազմակերպվող փորձառությունների նպատակը զբոսաշրջային խմբերի և անհատների համար տավուշյան արհեստագործական միջավայրը ներկայացնելն է, 1,5-2 ժամ տևողությամբ վարպետաց դասեր անցկացնելը, որոնց ընթացքում այցելուները մասնակցելով՝ ստեղծում են հայկական զարդանախշեր:

ԻՋԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՄԻՆՉՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

- Թեվրաքարի ամրոցը
- Հիվանդանոցի դամբարանադաշտը
- Թալայի Հանդ դամբարանադաշտը
- Անտառային փողոցի դամբարանը
- Սպիտակ լճի դամբարանադաշտը

ԻՋԵՎԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ԵՎ ՎԱՆՔԵՐԻ ՑԱՆԿ

- Սուրբ Ամենափրկիչ եկեղեցի (Այգեհովիտ)
- Սուրբ Ամենափրկիչ եկեղեցի (Իջևան)
- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Ակնադբյուր)
- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Այգեհովիտ)
- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Աչաջուր)

- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Գանձաքար)
- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Ենոքավան)
- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Լուսաձոր)
- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Խաշթառակ)
- Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի (Վազաշեն)
- Առաքելոց վանք (Կիրանց)
- Բարձրյալ խաչ
- Բերդավանք վանք
- Սուրբ Գրիգոր եկեղեցի (Դիտավան)
- Սուրբ Գևորգ եկեղեցի (Բերքաբեր)
- Սուրբ Երրորդություն եկեղեցի (Կիրանց)
- Խաչքազարի վանք (Գանձաքար)
- Ծովիզի վանք (Լուսահովիտ)
- Սուրբ Հովհաննես եկեղեցի (Սարիգյուղ)
- Սուրբ Հովհաննես մատուռ (Իջևան)
- Հոնուտա վանք (Վազաշեն)
- Սուրբ Ներսես Շնորհալի եկեղեցի (Իջևան)
- Սուրբ Նշան եկեղեցի (Գետահովիտ)
- Սուրբ Պողոս-Պետրոս եկեղեցի (Սևքար)
- Սամսոնավանք (Կիրանց)
- Սուրբ Անդրեի վանք (Իջևան)
- Օկոնի վանք (Ենոքավան)

ԻՋԵՎԱՆՅԱՆ ՈՒՏԵՍՆԵՐ

- Խոզի կաշի
- Տապակած արյուն
- Հովվի խորոված
- Կոնչոլ
- Չխրթմա
- Փիփերթ

- Խաթիաշ
- Սպաս
- Հոնի թթու
- Լոբով սպաս
- Կաթնով
- Կորկոտ
- Խաշիլ
- Դումրակ
- Ավելուկի փթռուկ

ԹԽՎԱԾՔՆԵՐ

- Կրկենի
- Բաղարջ կամ կաթնահունց
- Թրթերուտ /Բիշի/
- Գաթա /խորիզով/

Հիմնախնդիրներ`

- տեսարժան վայրերի սահմանափակ քանակ.
- հյուրընկալության ոլորտի մասին հավաստի և ամբողջական տեղեկատվության պակաս.
- կողմնորոշումը ամառային հանգստի վրա.
- ժամանցի և զվարճությունների վայրերի բացակայություն.
- զբոսաշրջային տարածքների սանիտարահիգիենիկ վիճակ
- անտառահատումներ
- տեղեկատվական ցուցանակների բացակայություն
- մշակութային միջոցառումների կազմակերպման և տարածման մասին տեղեկատվության պակաս
- Հայաստանի սահմաններից դուրս պատշաճ ներկայացման պակաս
- բարձրակարգ հյուրանոցների բացակայություն

1.5 ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Իջևան համայնքում գրանցված ձեռնարկությունները և անհատ ձեռնարկատերերը ըստ գործունեության ոլորտների

N	Գործունեություն	Իրավաբանական անձիք, ձեռնարկություններ	Անհատ ձեռնարկատերեր
1.	Գյուղատնտեսություն	3	258
2.	Վերամշակող արդյունաբերություն		25
3.	Էլեկտրաէներգիա, գազ, ջրամատակարարում	3	
4.	Շինարարություն	9	13
5.	Առևտուր, մեքենաների, կենցաղային սարքավորումների տրոհում	204	415
6.	Հյուրանոցներ, ռեստորաններ	12	82
7.	Տրանսպորտ և կապ	5	18
8.	Անշարժ գույքի գործակալություններ	3	1
9.	Առողջապահություն և սոց. ծառայություն	23	20
10.	Կոմունալ	1	3
11.	Թեթև արդյունաբերական	2	
12.	Սննդամթերք արտադրող ձեռնարկություններ	6	34
13.	Չովացուցիչ ըմպելիք և հանքային ջրեր արտադրող ձեռնարկություններ		12
14.	Գինու-կոնյակի արտադրություն	1	7
15.	Կահույք, բետոնյա իրեր և քար արտադրող ձեռնարկություններ	5	17
16.	Կարի արտադրամաս		12

Համայնքի արդյունաբերության առաջատար ճյուղը մշակող արդյունաբերությունն է: Առավել զերակշռող են սննդարդյունաբերությունը, քարամշակումն ու փայտամշակումը: Մարզում արտադրվում է բենտափոշի, երեսպատման սալիկներ, գինիներ, հագուստ, ծաղիկներ, ելակ պահածոներ և այլն: Մարզում արտադրվող արդյունաբերական արտադրանքից արտաքին շուկա են արտահանվում գինիներ, հագուստ, ծաղիկ, քարե և փայտե արտադրատեսակներ:

Կան մանր ու միջին ձեռնարկատերեր, որոնք արժեքավոր ծառատեսակներից պատրաստում են զանազան շինանյութեր, գյուղատնտեսական գործիքներ, կենցաղային գործիքներ: Քարի վերամշակումը նույնպես ավանդական ճյուղ է, քանի որ կան տարբեր հանքավայրեր՝ քարերի բազմաթիվ տեսակներով: Տնտեսության բարելավման հետ միասին զարգանում է նաև այդ արտադրատեսակը: Աստիճանաբար աշխուժանում են նաև սպասարկման ոլորտի հաստատությունները: Գործում են Արդշինբանկի, ACBA–կրեդիտ ագրիկոլ բանկի, ՎՏԲ բանկի, Կոնվերսբանկի, Արարատբանկի, ABB բանկի, AEB բանկի, Յունի բանկի մասնաճյուղերը՝ իրականացնելով ծառայություններ: Ռեստորանները, խանութները զգալի թիվ են կազմում, որոնք աստիճանաբար առավել բարեփոխվում են հարմարավետ են դառնում և իրականացնում են որակյալ սպասարկում: Համայնքում կան նաև առանձնատուն-հյուրատներ՝ հաճեցած անհրաժեշտ պայմաններով, որոնք արդեն մի քանի տարի է ընդունում են զբոսաշրջիկներ արտերկրից, հանրապետության այլ բնակավայրերից: Տարեցտարի ավելանում է ընտանեկան տուրիզմով զբաղվող ձեռներեցների թիվը: Համայնքի բնակչությունն ըստ զբաղվածության բաժանվում է մի քանի խմբի՝ մանր և միջին առևտրով զբաղվողներ, պետական և տեղական ինքնակառավարման կառուցվածքներում աշխատողներ, գործազուրկներ, սեզոնային շինարարություններում աշխատողներ և սպասարկման ոլորտում աշխատողներ:

Հիմնախնդիրներ՝

- օտարերկրյա ներդրողների համար ցածր գրավչություն.
- նպաստավոր և խրախուսող օրենսդրական դաշտի կատարելագործման կարիք.
- թողարկվող արտադրանքի ընդհանուր ծավալում արտահանվող արտադրանքի փոքր ծավալ:

Մրցունակ ձեռնարկատիրական գործունեություն ծավալելու համար համայնքում նպատակահարմար է անցում կատարել ինովացիոն արտադրությանը և ինովացիոն բիզնեսին: Համայնքում հատկապես կարևոր է բարձր որակ ապահովող զբոսաշրջության ինդուստրիայի համալիր զարգացումը, ինովացիոն տեխնոլոգիաներով աշխատող փոքր և միջին ձեռնարկությունների կայացումը: Նախատեսվում են նաև մասնավոր ընկերություններում մասնակցային ներդրումներ: Համայնքապետարանի կողմից փոքր ու միջին ձեռնարկատիրության զարգացմանը աջակցելու մեխանիզմները հետևյալն են՝

- քույր քաղաքների հետ փոխադարձ փորձի փոխանակման և համատեղ բիզնես ծրագրերի իրագործմանն աջակցության ցուցաբերում.
- համայնքային տնտեսության բոլոր ոլորտներում ինովացիոն նախաձեռնությունների խրախուսում և աջակցություն.
- արտոնյալ պայմաններով տարածքների հատկացում:

1. 6 ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Իջևան խոշորացված համայնքում գործում է 27 բուժօգնականներ, որից միայն Գանձաքարի ԳԲԱ- ՅՈՒԿ-ն է համայնքային ենթակայության

1.7 ԲՆԱԿՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՄԱՏԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

N		Քանակ
1.	Համայնքի բազմաբնակարան շենքերի և բնակարանների թիվը	104/3158
2.	Բնակֆոնդի ընդհանուր և բնակելի մակերեսները	230270
3.	Համայնքային սեփականություն	1
4.	Մասնավոր (սեփականաշնորհված)	230270
5.	Բազմաբնակարան վթարային բնակելի շենքեր և բնակարաններ	1
6.	Համայնքում առկա ժամանակավոր կացարաններ	50

Բազմաբնակարան շենքերի տանիքների պահպանման և վերականգնողական աշխատանքների խնդիրը համարվում է առաջնային և հրատապ հարցերից մեկը Իջևան համայնքի համար: Դրա պատճառն այն է, որ երկար ժամանակ չեն կատարվել անհրաժեշտ վերանորոգման աշխատանքներ:

Իջևան խոշորացված համայնքում գործում է մեկ համատիրություն:

Մինչև 5 հարկանի շենքերի ասբոշիֆինի տանիքներ վերանորոգման համար անհրաժեշտ է մեծ ծավալի հիմնանորոգման աշխատանքներ, այն պարզ պատճառով, որ ավելի վաղ կառուցված շենքեր են և տանիքները ֆիզիկապես մաշվել են:

Կարևորագույն խնդիրներից է նաև ջրագծերի և կոյուղիների ներքին ցանցերի վերանորոգման աշխատանքների իրականացնելը, քանի որ նույնպես ֆիզիկապես մաշվել են և բազմաբնակարան շենքերում լուրջ պրոբլեմներ են առաջանում:

Ուշադրություն պետք է դարձնել բազմաբնակարան շենքերի շքամուտքերի վերանորոգման և բակերի բարեկարգմանը, ինչպես նաև խաղահրապարակների կառուցմանը:

Համայնքապետարանի ենթակայության կառույցները /հիմնականները, կրթօջախները և այլն/ վաղեմություն ունեցող շենքեր են և հիմնանորոգման կարիք ունեն: Ուստի առաջնահերթ խնդիր է համարվում այդ կառույցների նորացումը և հնարավորին ժամանակակից պահանջների համապատասխանեցումը:

Համայնքի զբոսայգիները, ինչպես նաև փողոցների հարակից կանաչ գոտիների բարեկարգումը նույնպես դասվում է կարևոր խնդիրների շարքին: Դրանք կարևոր են տուրիզմի զարգացման տեսանկյունից:

Իջևան համայնքի զարգացմանը նպաստող կանոնադրյալ խնդիր է փողոցների, մայրերի և միջբակային ճանապարհների ասֆալտապատման, վերանորոգման աշխատանքների իրականացումը:

Հիմնախնդիրներ՝

- բազմաբնակարան շենքերի տանիքների անմխիթար վիճակ.
- վերանորոգման կարիք ունեցող շենքերի առկայություն.
- բակային տարածքների անբարեկարգ վիճակ.
- խաղահրապարակների անհրաժեշտություն.
- համատիրությունների արդյունավետ կառավարման և ֆինանսական պլանավորման ոչ բավարար մակարդակ.
- համատիրությունների ռեսուրսների սահմանափակություն.
- քաղաքացիների մոտ համատիրությունների գործունեության վստահության պակաս.
- համատիրությունների գործունեության կարգավորման և կառավարման փորձի փոխանակման կարիք:
- խմելու ջրագծերի համակարգերի կառուցումն և վերանորոգման անհրաժեշտություն
- ոռոգման ջրագծերի համակարգերի կառուցումն և վերանորոգման անհրաժեշտություն

1.8 ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Իջևան խոշորացված համայնքի բնակչության 25-30 % զբաղվում է գյուղատնտեսությամբ: Իջևան համայնքը հանրապետության վառ արտահայտված գյուղատնտեսական շրջաններից է: Անասնաբուծության մեջ առաջատար ճյուղեր են համարվում խոշոր եղջերավոր անասնաբուծությունն ու խոզաբուծությունը: Վերջին տարիներին զարգանում է նաև մեղվաբուծությունը: Բուսաբուծության մեջ առաջատար ճյուղերն են հացահատիկային մշակաբույսերի մշակությունը, խաղողագործությունն ու պտղաբուծությունը: Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը բաշխված են հետևյալ կերպ՝ .

Տեսակ	հա
Խոտհարքներ	4202.25
Արոտավայրեր	12793.43
Վարելահողեր	6594.45
Պտղատու այգի	281,21
Այլ հողատեսքեր	3438.64

Իջևան խոշորացված համայնքում բնակչությունը հիմնականում զբաղված է գյուղատնտեսական աշխատանքներով:

N	Տեսակ	Անվանում
1	Հատպտուղն	մորի, մոշ, ելակ
2	Միրգ	նուռ, թուզ, սալոր, խաղող, արքայանարինջ, դեղձ, սերկևիլ
3	Բանջարեղեն	Սինդրիկ, շուշան, եղինջ, փիփերթ, անանուխ, դաղձ, ավելուկ
4	Հացահատիկ	ցորեն, եգիպտացորեն, գարի

Համայնքի արոտավայրերը նպաստավոր են նաև խոշոր և մանր անասնապահությամբ և անասնաբուծական մթերքների արտադրությամբ և վերամշակմամբ զբաղվելու համար: Հիմնական զբաղմունքը անասնաբուծությունն է: Անասնապահությամբ զբաղվողները արտադրում են կաթ, միս, բուրդ: Անասնապահության հիմնական ճյուղը խոշոր եղջերավորների բուծումն է:

N	Անվանում	Քանակ
1	Խոշոր եղջերավոր անասուններ	11070
2	Գոմեշներ	466
3	Խոզեր	5046
4	Ոչխարներ	3685
5	Այծեր	459
6	Թռչուններ	67158
7	Մեղվաբնտանիքներ	4629
8	Ճագարներ	3593
9	Ձիեր	1970
10.	Ավանակներ	43

Գյուղատնտեսությունը համայնքային տնտեսության առանցքային ճյուղերից մեկն է: Համայնքի գյուղատնտեսության զարգացման տեսլականն է առաջիկա հինգ տարիների ընթացքում ունենալ բարձրորակ և մրցունակ գյուղատնտեսական ապրանք արտադրող փոքր և միջին տնտեսվարողներ, որի հիմքում ընկած է ավանդական փոքրածավալ արտադրությունից անցում դեպի ժամանակակից տեխնոլոգիապես հագեցած, շուկայի զարգացմանը միտված գյուղատնտեսության: Հայաստանի գյուղատնտեսությունն ունի մի շարք մրցակցային առավելություններ՝ այդ թվում տնտեսական ինտեգրացիոն գործընթացներում ներգրավվածությունը, ինչը հնարավորություն է ընձեռնում արտոնյալ պայմաններով մուտք գործել Եվրասիական տնտեսական միության մեծ շուկա, ինչից կարող է օգտվել Իջևան խոշորացված համայնքը: Որպես առավելություն՝ պետք է եղել նաև գյուղական բնակավայրերի միջև հեռավորությունը համայնքերին կենտրոնի, ինչպես նաև բերքի ավելացման համար բարենպաստ ագրոկլիմայական գոտիները հարուստ գյուղատնտեսական ժառանգությունը՝ որպես օրինակ խաղողագործության, տեխնիկական մշակաբույսերի, պտղաբուծության մշակության հայրենիք: Մրցակցային է նաև անասնաբուծության

զարգացման որոշ ճյուղերը և մեղվաբուծությունը: Ամենակարևորը բարձրորակ ջուրն ու բարձրադիր տարածքները ապահովում են առավել համեղ գյուղատնտեսական արտադրանք: Ամռան հողատարածքների մասշտաբները և փոքր հողատիրոջների տարածվածությունը դժվարացնում են գյուղատնտեսության զարգացումը և խոչընդոտ հանդիսանում արտադրության ակտիվմանը: Գյուղատնտեսության զարգացման համար կարևոր նշանակություն ունի հողի նպատակային օգտագործումը: Բնակավայրերում ցածր է գյուղատնտեսական կրթական մակարդակը: Ցածր է նաև կոլեկտիվ եղանակով մարտահրավերներին դիմակայելու համագործակցելու մակարդակը: Մեծ խնդիր է նաև ծերացող և նվազող բնակչությունը: Համայնքի բնակավայրերում առկա են նաև տեխնիկական խոչընդոտներ: Վերջինս ներառում է մեքենայացման և ոռոգման արդիական համակարգերի ցածր համակարգը, գյուղատնտեսական խորհրդատվության թերզարգացած համակարգը, որակյալ ենթակառուցվածքների՝ սառնարանային և պահեստային տնտեսությունների տրանսպորտային միջոցների սահմանափակ հասանելիությունը, մանրամթերքի անվտանգությունը և սանիտարարական չափանիշների ոչ հետևողական կիրառումը: Վերոնշյալ բոլոր խնդիրները լուծելի են և իրականանում են գյուղատնտեսության ոլորտի պետական աջակցության ներքո:

Հիմնախնդիրներ՝

- գյուղացիական տնտեսությունների անբավարար վիճակ.
- գյուղտեխնիկայի անհրաժեշտություն.
- ցածր բերքատվություն՝ տարիներ շարունակ հողը չպարարտացնելու պատճառով.
- հանդամիջյան ճանապարհների ոչ բարվոք վիճակ.
- տոհմային անասնապահության փոքր քանակություն.
- գյուղմթերքների իրացման և վերամշակման հնարավորությունների ցածր մակարդակ.
- սահմանափակ բնակավայրերի՝ դիտարկման տակ գտնվող հողեր.
- ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրում.
- գյուղատնտեսությամբ զբաղվողների կարողությունների բարձրացում.
- մեծածավալ ինտենսիվ այգիների հիմնման անհրաժեշտություն /շուկա ապահովելու նպատակով.
- “Ֆերմերից մինչև պատառաքաղ” շղթայի զարգացման անհրաժեշտություն.
- հեռագնա արտավայրերի դեգրադացում/ ոռոգման համակարգերի կիրառում.
- սերտիֆիկացման տնկարանային տնտեսությունների բացակայություն/ մասնավորապես՝ մերձարևադարձային մշակաբույսեր և այլն.
- բիզնես ոլորտի համար ոչ բարենպաստ ագրարային քաղաքականություն:

1.9 ՏՐԱՆՍՊՈՐՏ, ԾԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, ԿՈՄՈՒՆԱԼ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Իջևան համայնքն ունի համայնքային ենթակայության 420 հազ. քառ. մետր մակերեսով փողոցներ և ճանապարհներ: Համայնքով անցնում է Երևան-Թբիլիսի մայրուղին: Ծանապարհների գերակշիռ մասը բնահողային են և գտնվում են անբարեկարգ վիճակում: Համայնքի կարևորագույն խնդիրներից է ճանապարհների և մայրերի բարեկարգումը (ասֆալտապատում, սալիկապատում և խճապատում), երթևեկության նշանների, նշագծումների և տեղեկատվական ցուցանակների տեղադրումը:

Համայնքում գործում է 3 տաքսի սերվիս, որոնց աշխատանքը չի բավարարում ներկա պահանջները: Իջևան քաղաքում գործում է միկրոավտոբուսային 3 երթուղի, որոնց միջոցով կիրականացվեն գյուղական բնակավայրերում կանոնավոր ուղևորափոխադրումներ չեն իրականացվում: Նախատեսվում է գնել 8 միկրոավտոբուս, որոնք կկարգավորեն կանոնակարգված ուղևորափոխադրումներ, կկազմակերպվեն էքսկուրսիաներ:

Իջևան համայնքի օդի աղտոտվածությունը չի գերազանցում նորմատիվային մակարդակը:

Իջևան համայնքի հիմնական գետը Աղստեն է: Գետն աղտոտվում է արտադրական և կենցաղային հոսքաջրերով, որոնք գետ են թափվում անկազմակերպ առանց մաքրման: Հոսքաջրերի մաքրման կայանը ներկայումս չի աշխատում:

Չնայած համայնքի կանաչապատվածության բավականին բարձր աստիճանի, ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքներով /գբոսայգիներ, պուրակներ/ բնակչության ապահովվածությունը դեռևս ցածր է: Հատուկ նշանակության կանաչ տարածքների զգալի մասը կարիք ունեն մեծածավալ վերականգնողական միջոցառումների:

Ջրամատակարարում և ջրահեռացում

Ջրաապահովվածության պայմաններով համայնքը գտնվում է տնտեսական նպատակներով օգտագործման համար պիտանի ստորգետնյա ջրերով ապահովված գոտում: Իջևան քաղաքում ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերը կառավարվում են „Վեոլիա ջուր” ՓԲԸ-ի կողմից, իսկ գյուղական վայրերում այդ համակարգերը համայնքի սեփականություն են:

Իջևան համայնքի ամենամեծ գետը Աղստեն է: Այն աղտոտվում է արտադրական և կենցաղային հոսքաջրերով, որոնք գետ են թափվում առանց մաքրման կոյուղու ցանցով և անկազմակերպ ջրնետքերով: Հոսքաջրերի մաքրման կայանը ներկայումս չի աշխատում:

Ջրային կառույցներ

Ջրային կառույցները նախագծային փաստաթղթերով ունեն բնապահպանական նշանակություն. նախատեսված են մեղմելու միկրոկլիման, ամբողջացնելու քաղաքի ճարտարապետական տեսքը և համարվում են քաղաքի այցեքարտը: Դրանցից են՝

Հրապարակի շատրվանները, որն ունի կապիտալ վերանորոգման կարիք.

Անկախության փողոցի արհեստական լճակը.

Սահմանադրության հրապարակում գտնվող շատրվանը, որն նույնպես վերականգնման կարիք ունի:

“Սպիտակ ջուր” ջրամբարը, որն ունի ավազից, տիղմից և ջրաբերակներից մաքրման կարիք.

“Ջողագի” ջրամբարը, որը համայնքի ամենամեծ ջրային պաշարներ ունեցող ջրամբարն է, սահմանակից է Ադրբեջանի հանրապետությանը: Առավելագույն խորությունը 60մ, ջրատարությունը 45 մլն. մ3:

Արտաքին լուսավորություն

Իջևան համայնքում նախորդ տարիներին զգալի աշխատանքներ են կատարվել լուսավորության ցանցի բարելավման ուղղությամբ, սակայն դեռ կան կատարելու աշխատանքներ: Իջևան համայնքի հենասյուների վրա տեղադրված լուսատուների թիվը կազմել է 3826 լամպ, իսկ լուսավորության ցանցի երկարությունը՝ _106,31կմ է:

Աղբահանություն, սանիտարական մաքրում

Համայնքի սանիտարական մաքրման ենթակա փողոցների, հրապարակների, կամուրջների, մայրերի և այլ կառույցների ընդհանուր մակերեսը կազմում է 143,5 հազ. քմ:

Հիմնախնդիրներ

- միջհամայնքային ճանապարհների անբավարար վիճակ
- ներհամայնքային բակերի և փողոցների անմխիթար վիճակ
- հեռագնա արոտներ տանող ճանապարհների անմխիթար վիճակ
- սելավատների սակավություն
- համայնքի կանաչ գոտիների և զբոսայգիների պահպանման և նոր կանաչ գոտիների ստեղծման անհրաժեշտություն
- միջհամայնքային և ներքաղաքային ուղևորափոխադրումների ցածր մակարդակ
- հաշմանդամություն ունեցող մարդկանց տեղաշարժման հարմարավետության թույլ բազա
- հատուկ տեխնիկաների անբավարար բազա
- ջրային կառույցների ոչ բարվոք վիճակ.
- ջրավազաններից ջրի մեծ չափերի կորուստ.
- անսարք ջրային կառույցների առկայություն.
- գետակները հակասանիտարական վիճակում են և շարունակվում են աղտոտվել.
- ջրային ռեսուրսների ճիշտ օգտագործում:
- արտաքին լուսավորության լուսակետերի անբավարար քանակ.
- արտաքին լուսավորության ցանցի անբավարար տեխնիկական վիճակ.
- Էներգատար լամպերի օգտագործում:

- ջրային ռեսուրսների ճիշտ օգտագործում
- աղբամանների, աղբահանության հատուկ մեքենաների թույլ բազա.
- աղբավայրերի անմխիթար վիճակ և տարածքի շատ բնակավայրերում աղբավայրերի բացակայություն:

1.10 ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹ, ՄՊՈՐՏ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ՏԱՐԿՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Իջևան խոշորացված համայնքում գործում են հետևյալ կրթական հաստատությունները`

Կրթական օջախներ	Քանակը	Սովորողների թիվը	Աշխատողների թիվը
ԲՈՒՀ	2	1868	256
Քոլեջ	1	294	67
Վարժարան	1	131	28
Ավագ դպրոց	1	426	57
Միջնակարգ դպրոց	13	3410	591
Հիմնական դպրոց	10	2724	3410

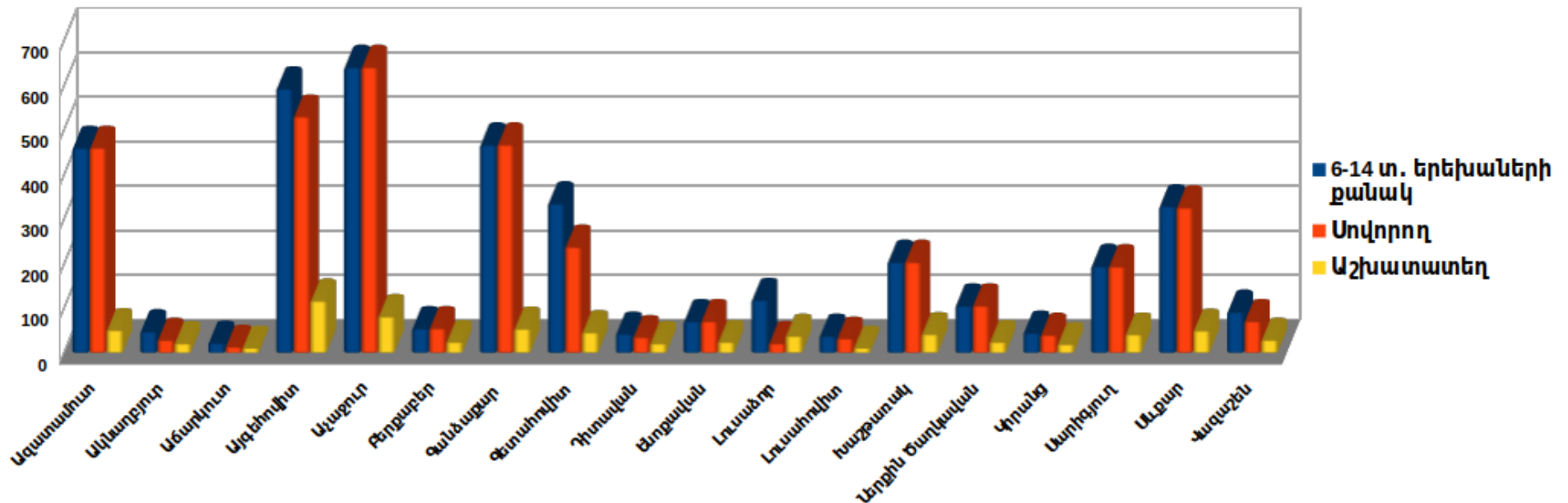
Վերը նշված հաստատությունները հանդիսանում են հանրապետական և մարզային ենթակայության կառույցներ:

Տվյալներ նախադպրոցական կազմակերպությունների մասին.

N	Կազմակերպության անվանումը	Երեխաների թիվը	Աշխատողների թիվը
1.	<<Ամայա Կարապետյանի անվան նախակրթարան>> ՀՈԱԿ	150	31
2.	Իջևանի թիվ 1 մանկապարտեզ	200	27
3.	Իջևանի թիվ 5 մանկապարտեզ	117	28
4.	Իջևանի թիվ 8 մանկապարտեզ	120	32
5.	Ազատամուտի մանկապարտեզ	90	13
6.	Այգեհովիտի մանկապարտեզ	102	23
7.	Աչաջրի մանկապարտեզ	136	45
8.	Բերքաբերի մանկապարտեզ	22	4
9.	Գանձաքարի մանկապարտեզ	72	19

10.	Գետահովիտի մանկապարտեզ	43	15
11.	Դիտավանի մանկապարտեզ	13	4
12.	Խաչթառակի մանկապարտեզ	45	15
13.	Սարիգյուղ մանկապարտեզ	45	13
14.	Սևքարի մանկապարտեզ	50	18
15.	Վազաշենի մանկապարտեզ	8	7

Միջնակարգ/Հիմնական դպրոցում թիրախային խմբի աշակերտների ուսումնառությունը ըստ բնակավայրերի

Կրթական հավելվածի բացվածքի մասին տեղեկությունը առկա է հավելյալ [սլիշում](#):

2021 թվականին իրականացավ՝ “Իջևանը Հայաստանի հյուսիսի մշակութային կենտրոն” ծրագիրը: Ծրագրի արդյունքում Իջևան բազմաբնակավայր համայնքը կունենա մշակութային ռազմավարություն:

Համայնքում գործում է 16 գրադարան: 2022թ.-ին համայնքի գրադարաններում առկա գրքերի քանակը կազմում է 175 հազ. կտոր: Ընթերցողների թիվը ընթացիկ տարվա 3 եռամսյակում կազմել է 5910 մարդ, 44 աշխատատեղ:

Համայնքում գործում է 3 թանգարան, որոնցից 2 –ը՝ համայնքապետարանի ենթակայության՝ Իջևանի պատմաերկրագիտական թանգարան և Իջևանի „Վերնատուն“ պատկերասրահ: Համայնքի թանգարանային հավաքածուներում 2022թ. մարտի 1-ի դրությամբ ընդգրկված է 9607 ցուցանմուշ:

Իջևան խոշորացված համայնքում գործում է արվեստի 2 դպրոց՝ 151 աշակերտով: Համայնքապետարանի ենթակայությամբ տակ գործում է երաժշտական 3 դպրոց՝ 607 աշակերտով: Այդ դպրոցներն իրականացնում են արտադպրոցական գեղագիտական դաստիարակություն: Իջևան խոշորացված համայնքի տարածքում գործում է 2 ակումբ և 4 մշակույթի տուն՝ 66 աշխատատեղով:

Իջևան համայնքում գործում է համայնքապետարանի ենթակայության 1 մարզադպրոց, որտեղ աշխատում են 16 մարզիչ մանկավարժներ: Մարզադպրոցներում մարզվում է շուրջ 350 մարզիկ: Իջևան խոշորացված համայնքում գործում են 4 համայնքային ֆուտբոլային ակումբներ , որտեղ աշխատում են 4 մարզիչ մանկավարժներ և մարզվում է շուրջ 100 մարզիկ: Զուլենալով բավարար մարզական տնտեսություն՝ մարզիկները բարձրակարգ մարզիչների շնորհիվ անցած 4 տարիների ընթացքում ունեցան բացառիկ հաջողություններ՝ տարբեր տարիքային խմբերում՝

- Հայաստանի առաջնություններ՝ 5 չեմպիոն,

- Աշխարհի առաջնություններ ` 2 արծաթ, 1 բրոնզ,

- Եվրոպայի առաջնություններ՝ 2 ոսկի, 1 արծաթ:

Իջևան համայնքում 17-30 տարեկան երիտասարդները կազմում են քաղաքի բնակչության մոտ 20%-ը: Աշխատատեղերի բացակայության պատճառով նրանց մի մասը ստիպված բռնում է արտագաղթի ճանապարհը և ինքնահաստատվում օտար երկրներում:

Հիմնախնդիրներ՝

- տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման ցածր մակարդակ.
- մշակութային օբյեկտների անմխիթար վիճակ
- երիտասարդների համար աշխատատեղերի բացակայություն.
- երիտասարդների համար ժամանցի կազմակերպման անբավարար վիճակ:
- մանկապարտեզներում՝ գույքային խնդիրներ
- ոչ տիպային մանկապարտեզներ

- գյուղական բնակավայրերում մարզադահլիճների և խաղահրապարակների բացակայություն

1.11 Գովազդ, առևտուր և սպասարկում

Համայնքի տարածքում առևտրի, հասարակական սննդի և սպասարկման ոլորտի օբյեկտների ընդհանուր թիվը կազմում է 473, այդ թվում՝

N	Սննդի և սպասարկման ոլորտի օբյեկտների	Քանակ
1.	հասարակական սննդի խանութներ	250
2.	առևտրի տաղավարներ	120
3.	բենզինի լցակայաններ	15
4.	գազի լիցքավորման կետեր	12
5.	հանրային սննդի օբյեկտներ	45
6.	խաղատներ, զվարճալի, շահումներով խաղերի օբյեկտներ	5
7.	գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկա	1
8.	հյուրանոցներ	25

Համայնքի ռազմավարական ուղղություններից մեկը մասնավոր բիզնեսի ընդլայնումն է, որը կնպաստի նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը: Նախատեսվում է մարդկանց ամեն տեսակի օժանդակություն ցույց տալ ազատ ձեռնարկատիրությամբ զբաղվելու համար: Ելնելով համայնքի բնակչության սպասարկման կուլտուրայի բարելավման անհրաժեշտությունից, Իջևան համայնքի տարածքում նախատեսվում է կազմակերպել առևտրի, սպասարկման և տրանսպորտի հստակ կանոնակարգում և մշտական վերահսկողություն:

Այս ոլորտներում առաջնահերթ են հետևյալ խնդիրները.

Կարգավորել առևտրի և սպասարկումների օբյեկտների տեղաբաշխումը համայնքի տարածքում, ուշադրություն դարձնելով նրանց հեռավորությանը կանգառներից, կանոնակարգել կանգառներում ավտոմեքենաների կայանումը և սահմանել հսկողություն: Անցկացնել ներքաղաքային և միջհամայնքային երթուղիների համար մրցույթ, աջակցել նոր տաքսի սերվիսների ստեղծմանը: Այն կնպաստի սպասարկման մակարդակի բարելավմանը կանգառների վերանորոգման աշխատանքների իրականացմանը:

Վերջնականապես արգելել փողոցային առևտուրը, առևտրի, սպասարկումների և բենզինի լիցքավորման անօրինական և անշուք օբյեկտների տեղադրումը համայնքի տրածքում: Կատարել պարբերաբար ստուգումներ, առևտրի կանոնների պահպանման, տեղական տուրքերի մուծումների ապահովման համար:

Իջևան համայնքի ոստիկանության բաժնի և սննդի տեսչության աշխատակիցների հետ համատեղ կազմակերպել ստուգայցներ առևտուրը կանոնակարգելու և սանիտարական նորմերը ապահովելու համար:

Համայնքի առևտրի ոլորտում առկա է ևս մեկ կարևոր հիմնախնդիր: Իջևան համայնքում հիմնական առևտուրը կենտրոնացված է Երևանյան փողոցի վրա գտնվող համայնքային շուկայի շրջակայքում, որի պատճառով միջպետական մայրուղի հանդիսացող այդ հատվածում ստեղծվում է վթարավտանգ իրավիճակ: Տրանսպորտային կուտակումները ինչպես նաև ակտիվ երթևեկությունը որոշ չափով նվազեցնելու համար անհրաժեշտություն է առաջացել առևտրի նոր կենտրոնների ստեղծումը: Միաժամանակ այն կնպաստի զգալի չափով բյուջեի եկամուտների ավելացմանը, ներդրվող ֆինանսական միջոցների արագ փոխհատուցանը:

Հիմնախնդիրներ՝

- չկանոնակարգված բացօթյա առևտուր.
- համայնքում գործող գյուղմթերքների շուկաների անբարեկարգ վիճակ և թերբեռնվածություն.
- համայնքի փողոցներում տեղակայված կրպակների (տաղավարների) ոչ հրապուրիչ և անբարեկարգ վիճակ.
- գովազդային վահանակների անբավարար քանակ և որակ.
- տեղեկատվական սարքավորումների բացակայություն:

1.12 Համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերի, հնարավորությունների և սպառնալիքների (ՈԻԹՀՍ) վերլուծություն Համայնքի զարգացումն ապահովող միջոցառումների մշակման և իրատեսական արդյունքների հասնելու համար իրականացվել է համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերի, արտաքին միջավայրի կողմից ընձեռնված հնարավորությունների և սպառնալիքների գնահատում և SWOT (ՈԻԹՀՍ) վերլուծություն

Ուժեղ կողմեր	Թույլ կողմեր
• Իջևան համայնքը Տավուշի մարզի վարչական կենտրոն • Խոշորացված համայնք • Համայնքը ունի մասնագիտական բարձր որակավորում ունեցող աշխատուժ • Համայնքում ԵՊՀ-ի Իջևանի մ/ճ • Հայաստան-Վրաստան միջպետական մայրուղի /Մ4/ • Բնակլիմայական բարենպաստ պայմաններ	• Ֆինանսական միջոցների սակավություն • Ճանապարհների փողոցների անբարեկարգ վիճակ • Հանրային տրանսպորտի թույլ բազա • Տարածքի շատ բնակավայրերում աղբավայրերի բացակայություն, աղբավայրերի անմխիթար վիճակ • Աշխատատեղերի պակաս, գործազրկություն

• Շրջապատված է դեղաբույսերով և այլ օգտակար խոտաբույսերով հարուստ անտառներով • Համայնքն ունի բուսաբանական այգի հագեցված հազվագյուտ ծառատեսակներով և թփերով • Զանդակների զբոսայգի • Համայնքի տարածքը հարուստ է պատմական մեծարժեք հուշակոթողներով 12-13-րդ • Արտաքին կապեր՝ ունի քույր քաղաքներ • Ավանդույթներ, տեղական յուրահատուկ խոհանոց • Գյուղատնտեսական հողերի առկայություն • Գյուղատնտեսական մասնագիտական գիտելիքներ և մեծ ներուժ • Գյուղատնտեսական ապրանքների շուկա • Պատմաերկրագիտական թանգարան • Հանգստի գոտիներ • Տուրիզմի զարգացման համար պայմաններ • Տեքստիլ արտադրամաս • Գինու, կոնյակի պահածոների արտադրություն • Բենտոնիտային գործարան • Զարարտ գործարան	• Սոցիալապես անապահով ընտանիքներին աջակցման ծրագրերի պակաս • Հաշմանդամություն ունեցող անձանց աջակցման ծրագրերի պակաս • Երիտասարդության աշխատանքային և ժամանցային վայրերի բացակայություն • Բազմաբնակարան շենքերի բակերի, տանիքների անմխիթար վիճակ • Աղբամանների, աղբահանության հատուկ մեքենաների թույլ բազա • Աղբավայրերի անմխիթար վիճակ • Ներդրումների թույլ վիճակ • Տեղեկատվական կենտրոնի բացակայություն • Չբուսաշրջության զարգացման համար անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների սակավություն • Մշակութային օբյեկտների անմխիթար վիճակ • Գյուղմթերքի իրացման խնդիր • Խելացի գյուղատնտեսությունով զբաղվողների սակավություն • Փողոցների լուսավորության թերի վիճակ • Ոռոգման ջրերի համակարգերի թույլ բազա • Սահմանամերձ և սահմանապահ լինելը • Ներդրումների սակավություն • Տեղեկատվական կենտրոնի բացակայություն • Սպասարկման օբյեկտների ցածր մակարդակ • Համայնքային ենթակառուցվածքների անմխիթար վիճակ • Գյուղատնտեսական շուկայի անհրաժեշտություն • Փողոցային առևտուր
--	---

Հնարավորություններ	Սպառնալիքներ
• Երկաթուղային կայարանի առկայություն • Կիսակառույց ճոպանուղու առկայություն • Արտերկրում բիզնեսում հաջողության հասած մեծ թվով համաքաղաքացիներ • Անտառների պաշարներ՝ հարուստ հատապտուղներով և մրգերով • Ճանապարհատրանսպորտային խաչմերուկ • Մարզկենտրոն • Հայաստան-Վրաստան սահմանի մաքսակետին մոտ լինելը /80կմ/ • Չբուսաշրջիկների թվի աճ • Գյուղատնտեսական զարգացման ճիշտ մեկնարկի հնարավորություն	• Արտագաղթ • Գործազրկություն • Ադրբեջանին սահմանակից լինելը • Քաղաքական իրավիճակ • Ֆորս մաժորային իրավիճակ • Բնական աղետներ / կարկուտ, ուժեղ քամիներ, երաշտ, հեղեղումներ և այլն • Հակամարտության վերսկսում, COVID 19 • Հողերի սեփականաշնորհման վկայականների բացակայություն

2. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԵՍԼԱԿԱՆԸ, ՈԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀՆԳԱՄՅԱ ԾՐԱԳՐԻ ԳԵՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

2.1 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԵՍԼԱԿԱՆԸ

Իջևան համայնքի տեսլականը (հեռահար նպատակը) համայնքի կայուն զարգացումն է, որին համայնքը ձգտում է հասնել 5 տարվա ընթացքում: Հաշվի առնելով Իջևան համայնքի աշխարհարագրական դիրքը՝ դարձնել մաքուր, բարեկարգ, առևտրի և սպասարկման, կրթական և մշակութային, բնակչության համար բավարար կենսապայմաններ ունեցող, զբոսաշրջության համար գրավիչ և բարձր արտադրողականությամբ գյուղատնտեսական բնակավայր:

Բարեփոխումներ անցկացնելու ճանապարհով հետևողականորեն բարելավել համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական, մշակութային և հանգստի պայմանները:

2.2 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Իջևան խոշորացված համայնքի իրավիճակի վերլուծության համար օգտագործվել է SWOT (ՈՒԹՀՍ) վերլուծությունը, որի արդյունքում ընտրվել է համայնքի հնգամյա զարգացման հետևյալ ռազմավարությունը՝ բարեփոխումներ անցկացնելու ճանապարհով հետևողականորեն բարելավել համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական, մշակութային, առողջ ապրելակերպի և հանգստի պայմանները, համայնքը դարձնել զբոսաշրջության զարգացման կենտրոն՝ մաքուր, բարեկարգ և գրավիչ:

Համայնքի ռազմավարական նպատակներն են՝

- զարգացնել տեղական ինքնակառավարումը.
- զարգացնել մարդկային կապիտալը.
- զարգացնել գյուղատնտեսության, անասնապահության ոլորտները .
- զարգացնել համայնքային ենթակառուցվածքները.
- զարգացնել փոքր ու միջին ձեռնարկությունները.
- զարգացնել համայնքի նախադպրոցական կրթահամակարգը:

2.3 ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՀՆԳԱՄՅԱ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

Հիմնական նպատակներ

1. Կազմակերպել և վերահսկել համայնքի բնականոն գործունեությունը: Բարելավել բնակչությանը տրվող տեղեկատվության մակարդակը, ակտիվացնել ՏԻՄ-ի, հասարակական կազմակերպությունների և բնակչության կապը, համայնքապետարանի աշխատանքը դարձնել թափանցիկ ու հասկանալի
2. Ապահովել Գյուղատնտեսության, անասնապահության ոլորտների զարգացում:
3. Ապահովել համայնքի զբոսաշրջության ուղղությամբ ունեցած ավանդույթները, ստեղծել սպասարկումների ժամանակակից մակարդակով ինֆրաստրուկտուրա, Իջևան համայնքը դարձնել զարգացած զբոսաշրջության կենտրոն:
4. Խթանել ձեռնարկությունների զարգացմանը:
5. Զարգացնել խելացի գյուղատնտեսության մշակույթը
6. Ապահովել համայնքի կայուն քաղաքաշինական ներդաշնակ զարգացում:
7. Բարելավել համայնքի բազմաբնակարան շենքերի ընդհանուր օգտագործման տարածքների և ենթակառուցվածքների վիճակը: Ապահովել բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների բարձր մակարդակ:
8. Բարելավել մանկապարտեզներում հիմնական և լրացուցիչ կրթական ծրագրերի կազմակերպման որակը, ապահովել նախադպրոցական կրթության ոլորտի պետական քաղաքականության իրականացումը:
9. Զարգացնել քաղաքի մշակույթային կյանքը:
10. Իջևան համայնքը դարձնել հանրապետական երիտասարդական միջոցառումների կենտրոն:
11. Ապահովել քաղաքի մարզական կյանքի բնականոն զարգացումը:
12. Նպաստել սոցիալական խնդիրների լուծմանը համայնքում:

3. ʀ²ø²úüøæ üæü²ûê²îü øææàòü°ðæ ì°ðèàòlàòâúàòü òì î²üê²î°èàòø

Ծ³Ս³ՕՄ³Շ 2022թ. $\mu\hat{U}\acute{a}\tilde{o}\tilde{c}\rangle\tilde{C}$ $\hat{U}\acute{a}\tilde{o}\tilde{i}\tilde{u}\rangle\tilde{n}\tilde{C}$ $\acute{o}\acute{a}\tilde{o}\tilde{b}^3\tilde{Y}\tilde{C}\tilde{B}\tilde{Y}\rangle\tilde{n}\hat{A}$ " 2022-2026 $\tilde{A}\tilde{A}$. $\mu\hat{U}\acute{a}\tilde{o}\tilde{c}\rangle\tilde{Y}\rangle\tilde{n}\tilde{C}$ $\hat{U}\acute{a}\tilde{o}\tilde{i}\tilde{u}\rangle\tilde{n}\tilde{C}$ $\tilde{I}^3\tilde{Y}\tilde{E}^3\tilde{i}\rangle\tilde{e}\acute{a}\tilde{o}\hat{U}\hat{A}$
 $\hat{N}^{31/2}\tilde{n}$ $^1\tilde{n}^3\hat{U}$

[illegible]

ՀՀ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐԱԿԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԾՆԱԻՐ (2022-2026թթ)
 ՀՀ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐԱԿԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԾՆԱԻՐ (2022-2026թթ)
 ՀՀ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐԱԿԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԾՆԱԻՐ (2022-2026թթ)

Գ	ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԻՐԱՑՈՒՄԻՑ ՄՈՒՏՔԵՐ (1+2+3+4)	154 000	155 000	156 000	155 000	155 000
1.	Հիմնական միջոցների իրացումից մուտքեր	14 000	15 000	15 000	15 000	16 000
	Անշարժ գույքի իրացումից մուտքեր					
	Շարժական գույքի իրացումից մուտքեր					
	Այլ հիմնական միջոցների իրացումից մուտքեր	14 000	15 000	15 000	15 000	16 000
2.	Պաշարների իրացումից մուտքեր					
3.	Բարձրարժեք ակտիվների իրացումից մուտքեր					
4.	Զարտադրված ակտիվների իրացումից մուտքեր					
	Հողի իրացումից մուտքեր	140 000	140 000	141 000	140 000	139 000
	Ոչ նյութական չարտադրված ակտիվների իրացումից մուտքեր					

4. Ոլորտային ծրագրեր

4.1 Տրանսպորտ, ճանապարհային տնտեսություն

Ճանապարհների ասֆալտապատում և բարեկարգում

- Համայնքի գլխավոր ճանապարհների ասֆալտապատում
 - Բազմաբնակարան շենքերի բակերի ասֆալտապատում
 - Մանկապարտեզ, դպրոց, բուժհաստատություններ տանող ճանապարհների ասֆալտապատում
 - Համայնքներ տանող ճանապարհների ասֆալտապատում
1. **Ծրագրի նպատակը** - Ստեղծել նոր որակի քաղաքային և գյուղական միջավայր
 2. **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – հարմարավետ և անվտանգ տեղաշարժը ապահովված է, զբոսաշրջությունը և տուրիզմը զարգանում է
 3. **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
 4. **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 1 000 000 (հազար դրամ)
 - բ) Պետական աջակցություն - 1 500 000 (հազար դրամ)
 5. Ոլորտային կապիտալ ծրագրի ամփոփագիր

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչներ ի մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Իջևան քաղաքի և բնակավայրերի ճանապարհների ասֆալտապատում և բարեկարգում	2 500 000	500 000	600 000	600 000	400 000	400 000

Ճանապարհների խճապատում և բարեկարգում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** - Ստեղծել բարենպաստ պայմաններ քաղաքային և գյուղական վայրերում
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – քաղաքային, գյուղական և գյուղատնտեսական նշանակության ճանապարհները բարեկարգ են, երթևեկությունը անվտանգ
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 13 200 (հազար դրամ)
 - բ) Պետական աջակցություն - 19 800 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Փողոցների բարեկարգում և խճապատում	33 000	5 000	7 000	7 000	7 000	7 000

Ճանապարհների սայիկապատում և բարեկարգում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** - Ստեղծել նոր որակի քաղաքային և գյուղական միջավայր
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – հարմարավետ և անվտանգ տեղաշարժը ապահովված է, զբոսաշրջությունը և տուրիզմը զարգանում է
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 135 000 (հազար դրամ)
 - բ) Պետական աջակցություն - 165 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Փողոցների բարեկարգում և սալիկապատում	300 000	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000

Երթուղային կանգառների վերանորոգում և նորերի կառուցում

Ծրագրի նպատակը – բարելավել հասարակական տրանսպորտից օգտվողների սպասարկման մակարդակը

- Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – հասարակական տրանսպորտը աշխատում է կանոնակարգված, տրանսպորտից օգտվելը հարմարավետ է
- Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 20 000 (հազար դրամ)
 - բ) Այլ (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Երթուղային կանգառների տեղադրում և վերանորոգում	20 000	1 000	4 000	6 000	9 000	

Երթևեկությունը կարգավորող ճանապարհային նշանների, նշագծման և տեղեկատվական ցուցանակների տեղադրում, միջազգային չափանիշներին համապատասխան

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – ապահովել անվտանգ երթևեկություն
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – պահպանվում է երթևեկության կանոնները, հյուրերը կողմնորոշման խնդիր չունեն
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ, հյուրեր
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 23 000 (հազար դրամ)
 - բ) Այլ 20 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Ճանապարհային նշանների, նշագծումների և ցուցանակների տեղադրում, միջազգային չափանիշներին համապատասխան	43 000	5 000	8 000	10 000	10 000	10 000

4.2 Բնակոնտեսություն, բնակկոմունալ և շրջակա միջավայրի պահպանություն

Գերեզմանատների տարածքների ընդլայնում, պահպանում և ցանկապատի կառուցում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – Կանոնակարգել գերեզմանատների շահագործման աշխատանքները
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – Բնակչությանը մատուցվող ծառայությունները բարելավվել է
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 40 000 (հազար դրամ)
 - բ) Պետական աջակցություն (հազար դրամ)
 - գ) Այլ 40 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Բնակավայրերում գերեզմնի տարածքի պահպանում, ընդլայնում և ցանկապատի կառուցում	80 000	10 000	15 000	15 000	20 000	20 000

Հասարակական գույքարանների կառուցում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – Չարգացնել համայնքի սպասարկման ենթակառուցվածքները, տուրիզմը
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – սանիտարական վիճակի բարելավվել, հարմարավետ միջավայր, զբոսաշրջության զարգացում
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 30 000 (հազար դրամ)
 - բ) Պետական աջակցություն (հազար դրամ)
 - գ) Այլ (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Հասարակական գույքարանների կառուցում	30 000		15 000	15 000		

Խաղահրապարակների հիմնում և վերանորոգում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – ստեղծել երեխաների համար զարգացման միջավայր
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – Սպորտով զբաղվողների թվաքանակը աճել է
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 10 000 (հազար դրամ)
 - բ) Պետական աջակցություն (հազար դրամ)
 - գ) Այլ 21 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Խաղահրապարակի հիմնում և վերանորոգում	31 000	3 000	7 000	7 000	7 000	7 000

Բազմաբնակարան շենքերի վերանորոգում**Բազմաբնակարան շենքերի էներգաարդյունավետության արդիականացում ծրագիրը կազմվել է՝ ելնելով հոտևյալ առաջնահերթություններից՝**

- Բարելավել քաղաքի ճարտարապետական տեսքը
- Բնակչությանը ապահովել տաք բնակարաններով

- 1 **Ծրագրի նպատակը** - բարելավել բնակարանային տնտեսության վիճակը
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – բնակիչներն ապահովված են էներգաարդյունավետ բնակարաններով (10 հատ 9 հարկանի շենքեր)
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 100 000 (հազար դրամ)
 - բ) ՄԱՉԾ-ԿԿՀ 125 000 (հազար դրամ)

զ) Կառավարություն 250 000 (հազար դրամ)
 դ) Այլ 25 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Իջևան քաղաքի 9 հարկանի շենքերի վերանորոգում	500 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000

Բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում՝ ելնելով հետևյալ առաջնահերթություններից՝

- Բարելավել քաղաքի ճարտարապետական տեսքը
- Պահպանել շենքերի ամրությունը

1 Ծրագրի նպատակը – բարելավել բնակարանային տնտեսության վիճակը

2 Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները – Բազմաբնակարան շենքերի շահագործման ժամկետը երկարացվել է

3 Ծրագրի հիմնական շահառուները – համայնքի բնակիչներ

4 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 130 000 (հազար դրամ)

բ) Կառավարություն 130 000 (հազար դրամ)

գ) Այլ (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Իջևան համայնքի բազմահարկ շենքերի տանիքների վերանորոգում	260 000		65 000	65 000	65 000	65 000

Համայնքի ենթակայության տակ գտնվող շենք շինությունների վերանորոգում և պահպանում, թերահարթակների կառուցում

- 1 Ծրագրի նպատակը** – Ստեղծել բարենպաստ պայմաններ՝ համայնքապետարանի և ենթակա կառույցների աշխատանքը կազմակերպելու համար
- 2 Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – ծառայությունները և սպասարկումը կատարվում է բարձր մակարդակով
- 3 Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ, աշխատակիցներ
- 4 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ -	115 000	(հազար դրամ)
բ) Պետական աջակցություն	185000	(հազար դրամ)
գ) Այլ	100 000	(հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Համայնքի ենթակայության տակ գտնվող շենք շինությունների վերանորոգում և պահպանում, թերահարթակների կառուցում	400 000	50 000	50 000	50 000	150 000	

Խմելու ջրագծի կառուցում և վերանորոգում

Խմելու ջրագծի կառուցում ծրագիրը կազմվել է՝ ելնելով հոտկյալ առաջնահերթություններից՝

- Բարելավել բնակչության կենցաղային պայմանները
- Բնակչությանը ապահովել մաքուր խմելու ջրով

- 1 Ծրագրի նպատակը** - Բնակչությանը ապահովել մաքուր խմելու ջրով
- 2 Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – համայնքների բնակիչները ապահովված են մաքուր ջրով
- 3 Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 66 000 (հազար դրամ)
բ) Այլ 250 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Խմելու ջրագծի կառուցում և վերանորոգում	316 000	116 000	50 000	50 000	50 000	50 000

Գուևաերաժշտական շատրվանների կապիտալ վերանորոգում

- Ծրագրի նպատակը** – Գեղեցկացնել քաղաքը, աջակցել տուրիզմին
- Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – բարելավվել է քաղաքի տեսքը, զբոսաշրջությունը և տուրիզմը զարգանում է
- Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 40 000 (հազար դրամ)
բ) Այլ 40 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Գուևաերաժշտական շատրվանների կապիտալ վերանորոգում	80 000				8000	

Կանաչ տարածքների ավելացում և պահպանում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – Բարելավել բնապահպանական միջավայրը
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – Համայնքի կանաչ տարածքները ավելացել և խնամված են
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 15 000 (հազար դրամ)

բ)Այլ 13 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Իջևան համայնքի տարածքում կազմակերպել ծառատունկ, բարեկարգում	28 000	5 000	5 500	5 500	6 000	6 000

Լուսավորություն գանգի կառուցում և վերանորոգում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** - Ստեղծել նոր որակի քաղաքային և գյուղական միջավայր
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – հարմարավետ և անվտանգ տեղաշարժը ապահովված է, զբոսաշրջությունը և տուրիզմը զարգանում է
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ

4 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները

ա) Համայնքային բյուջե՝ -	35 000	(հազար դրամ)
բ) Այլ	30 000	(հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Լուսավորություն ցանցի կառուցում և վերանորոգում	65 000	5 000	60 000			

Աղբամանների ձեռքբերում և տեղադրում

- 1 Ծրագրի նպատակը** – Բնակավայրերում սանիտարահիգիենիկ վիճակի բարձրացում, աղբի ,, կանաչ” կառավարում
- 2 Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – համայնքում սանիտարահիգիենիկ վիճակը համապատասխանում է պահանջվող չափանիշներին
- 3 Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ -	11 000	(հազար դրամ)
բ) Տարածքային զարգացման հիմնադրամ	20 000	(հազար դրամ)
դ) Այլ	21 000	(հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Աղբամանների ձեռքբերում և տեղադրում (0,05, 0,1, 0,5 մ. խոր.)	31 000	15 000	4 000	4 000	4 000	4 000

2	Աղբամաններ՝ պլաստիկ կյուղերի համար	21 000		7 000	7 000	7 000	
---	---------------------------------------	--------	--	-------	-------	-------	--

Պլաստիկ թափոնների վերամշակման արտադրամաս

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – Բնակավայրերում սանիտարահիգիենիկ վիճակի բարձրացում, աղբի „կանաչ“ կառավարում
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – համայնքում սանիտարահիգիենիկ վիճակը համապատասխանում է պահանջվող չափանիշներին
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 3 000 (հազար դրամ)
 - բ) Այլ 15 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Պլաստիկ թափոնների վերամշակման արտադրամաս	18 000		6000	6000	6000	

Արևային ֆոտովոլտային կայանների հիմնում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – ստանալ էժան և «կանաչ» էլեկտրաէներգիա
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – համայնքի ծախսած էլեկտրաէներգիայի զգալի մասը սպասարկում է ֆոտովոլտային կայանները
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 20 000 (հազար դրամ)
 - բ) Այլ 135 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
--	------------------	-------------------------	--	--	--	--	--

		արժեքը (հազ. դրամ)					
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Արևային ֆոտովոլտային կայաններ	150 000		75 000	75 000		

Հատուկ տեխնիկաների և աղբատարների ձեռքբերում

- Ծրագրի նպատակը** – սանիտարական և բարեկարգման աշխատանքների կազմակերպում
- Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – համայնքի աղբահանության և ճանապարհների բարեկարգման աշխատանքները կատարվում է սեփական տեխնիկաներով, որի արդյունքում տնտեսվում է զգալի ֆինանսական միջոցներ
- Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 15 000 (հազար դրամ)

բ) Այլ 285 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Հատուկ տեխնիկաների և աղբատարների ձեռքբերում	300 000	180 000	30 000	30 000	30 000	30 000

Գազաֆիկացում

Գազաֆիկացում ծրագիրը կազմվել է՝ ելնելով հոտեյալ առաջնահերթություններից՝

- Բարելավել բնակչության կենցաղային պայմանները
 - Բնակավայրերում հնարավորություն ստեղծել արտադրություն կազմակերպելու համար
- Ծրագրի նպատակը** - Բնակչությանը ապահովել բնական գազով
 - Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – համայնքների բնակիչներն ապահովված են բնական գազով, գազն օգտագործվում է արտադրական նպատակներով
 - Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ

4 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 90 000 (հազար դրամ)
բ) Այլ 210 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Գազատարների կառուցում	300 000	50 000	50 000	50 000	150 000	

4.3 Մշակույթի, երիտասարդության և սոցիալական ոլորտի հետ տարվող աշխատանքներ

Մշակույթի տան վերանորոգում

- 1 Ծրագրի նպատակը – Չարգացնել համայնքի մշակութային կյանքը
- 2 Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները – Համայնքի մշակութային կյանքը ակտիվանում է, կազմակերպվում է միջոցառումներ
- 3 Ծրագրի հիմնական շահառուները – համայնքի բնակիչներ
- 4 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 150 000 (հազար դրամ)
բ) Պետական աջակցություն 300 000 (հազար դրամ)
գ) Այլ 150 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Իջևան մշակույթի տան վերանորոգում	600 000		270 000	130 000	100 000	100 000

Ակտիվ մշակույթային և սպորտային միջոցառումների կազմակերպում՝ երիտասարդների ներգրավմամբ

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – սպորտի և մշակույթի զարգացում
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – երեխաները ավելի շատ են հաճախում խմբակներ
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ, երեխաներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - 12 000 (հազար դրամ)
բ) Այլ 10 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	մշակույթային և սպորտային միջոցառումների կազմակերպում	22 000	2 000	5 000	5 000	5 000	5 000

Հաշմանդամների, տարեցների և սոցիալապես անապահով ընտանիքներին աջակցման ծրագրեր

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – աջակցություն սոցիալական ոլորտին
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – Հաշմանդամները, տարեցները և սոցիալապես անապահով ընտանիքները ստանում են անհրաժեշտ աջակցություն և մասնագիտացված ծառայություններ
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի խոցելի ընտանիքներ, հաշմանդամներ և տարեցներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - (հազար դրամ)
բ) Այլ 63 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
--	------------------	----------------------	--	--	--	--	--

		արժեքը (հազ. դրամ)					
			2022	2023	2024	2025	2026
1	մշակույթային և սպորտային միջոցառումների կազմակերպում	63 000		12 000	16 000	17 000	18 000

Սրբավայրերի, հուշակոթողների և թանգարանների տարածքների պահպանում և բարեկարգում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – Ստեղծել պայմաններ տուրիզմի զարգացման համար
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – տուրիզմի համար ստեղծվել են բարենպաստ պայմաններ, տուրիզմը զարգանում է
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 - ա) Համայնքային բյուջե՝ - 30 000 (հազար դրամ)
 - բ) Այլ (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Սրբավայրերի, հուշակոթողների և թանգարանների տարածքների պահպանում և բարեկարգում	30 000	2000	7000	7000	7000	7000

4.4 Կրթություն

Մանկապարտեզների շենքերի կառուցում և հիմնանորոգում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – բարելավել կրթական միջավայրը

- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – մանկապարտեզ հաճախող երեխաների թվաքանակի աճ, սանիտարահիգիենիկ վիճակը և կրթական մակարդակը բարձրացել է
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 ա) Համայնքային բյուջե՝ - 40 000 (հազար դրամ)
 բ) Այլ 166 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Մանկապարտեզների հիմնանորոգում և կառուցում	206 000	166 000	10 000	10 000	10 000	10 000

Մանկապարտեզների գույքի և դիդակտիկ պարագաների ձեռքբերում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – բարելավել կրթական միջավայրը
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – մանկապարտեզ հաճախող երեխաները ավելացել են, երեխաները ստանում են անհրաժեշտ գիտելիքներ
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
 ա) Համայնքային բյուջե՝ - 40 000 (հազար դրամ)
 բ) Այլ 20 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Մանկապարտեզի գույքի և անհրաժեշտ	60 000	5 000	10 000	15 000	15 000	15 000

պարագաների ծեռքերում						
-------------------------	--	--	--	--	--	--

4.5 Գյուղատնտեսություն

Ոռոգման ջրագծի կառուցում և վերանորոգում

Ոռոգման ջրագծի կառուցում ծրագիրը կազմվել է՝ ելնելով հետևյալ առաջնահերթություններից՝

- Բարելավել գյուղատնտեսական նշանակության հողերի ջրարբիացումը
- Նոր մշակաբույսերի համար պայմանների ստեղծում
- Գյուղ նշանակության մթերքների արտադրության ավելացում
- Մշակվող հողատարածքների ավելացում
- Բոլոր ոռոգվող հողատարածքներում աճեցվում են տարածքի համապատասխան մշակաբույսեր

5 Ծրագրի նպատակը – Ստեղծել բարձր բերքատվությամբ հողեր

6 Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները – գյուղացիները զբաղվում են գյուղատնտեսությամբ, արտահանումը զգալիորեն ավելացել է

7 Ծրագրի հիմնական շահառուները – համայնքի բնակիչներ

8 Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները

ա) Համայնքային բյուջե՝ - (հազար դրամ)

բ) Պետական աջակցություն 1 102 000 (հազար դրամ)

գ) Այլ 1 102 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Ոռոգման ջրագծի կառուցում և վերանորոգում	2 204 000	424 000	1 180 000	600 000		

Դասընթացների կազմակերպում՝ դրամաշնորհային ծրագրերին դիմելու, գյուղատնտեսության և տուրիզմի վերաբերյալ

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – գիտելիքների բարձրացում
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – բարձրացել է բիզնես կառավարման մակարդակը, ավելացել՝ ներդրումները
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ, ներդրողներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - (հազար դրամ)
 բ) Այլ 21 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Դասընթացների կազմակերպում	21 000	3 000	4 000	4 000	5 000	5 000

Հեռագնա արոտների ճանապարհների բարելավում

- 1 **Ծրագրի նպատակը** - Ստեղծել բարենպաստ պայմաններ գյուղատնտեսության զարգացման համար
 - 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները**- գյուղատնտեսական նշանակության ճանապարհները բարելավված են
 - 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ
 - 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**
- ա) Համայնքային բյուջե՝ - 12 000 (հազար դրամ)
 բ) Պետական աջակցություն - 18 000 (հազար դրամ)
 գ) Այլ 50 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)
--	------------------	-----------------------------	--

		(հազ. դրամ)					
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Հեռագրա արտոնների ճանապարհների բարելավում	80 000	25 000	25 000	10 000	10 000	10 000

Գյուղատնտեսության ոլորտին ուղղված զարգացման ծրագրեր

- 1 **Ծրագրի նպատակը** – զարգացնել գյուղատնտեսությունը
- 2 **Ծրագրից ակնկալվող արդյունքները** – մշակվող հողատարածքները և անասնազխաքանակը ավելացել են
- 3 **Ծրագրի հիմնական շահառուները** – համայնքի բնակիչներ, ներդրողներ
- 4 **Ծրագրի ֆինանսական աղբյուրները**

ա) Համայնքային բյուջե՝ - (հազար դրամ)
բ) Այլ 40 000 (հազար դրամ)

	Ծրագրի անվանումը	Բաղադրիչների մոտավոր արժեքը (հազ. դրամ)	Ծրագրի արժեքը ըստ տարիների (հազ. դրամ)				
			2022	2023	2024	2025	2026
1	Գյուղատնտեսության ոլորտին ուղղված զարգացման ծրագրեր	40 000	4 000	9 000	9 000	9000	9000

